

**ŠOLA ZA ČASTNIKE
22. GENERACIJA
SPECIALIZACIJA PEHOTA**

ZAKLJUČNA NALOGA

**STABILIZACIJSKO BOJNO DELOVANJE IN PROTIUPORNIŠKO
BOJNO DELOVANJE**

Kandidat-slušatelj: desetnik Nejc Škulj
Mentor: major Andrej Preložnik
Somentor: stotnik Boris Stankovič

Ljubljana, november 2011

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

Slovenska vojska

Poveljstvo za doktrino, razvoj,
izobraževanje in usposabljanje
Šola za častnike

Številka:

Datum:

ZAKLJUČNA NALOGA

STABILIZACIJSKO BOJNO DELOVANJE IN PROTIUPORNIŠKO BOJNO DELOVANJE

Kandidat-slušatelj: desetnik Nejc Škulj

Mentor: major Andrej Preložnik

Somentor: stotnik Boris Stankovič

Ljubljana, november 2011

Engelsova ulica 15, 2111 Maribor

Telefon: 02 332 2227, fax: 02 332 1035, e-pošta: pdriu@mors.si

Identifikacijska št. za DDV: (SI) 47978457, MŠ: 5268923, TRR: 01100-6370191114

POVZETEK

Stabilizacijsko bojno delovanje in protiuporniško bojno delovanje sta razmeroma netradicionalni zvrsti delovanja oboroženih sil. Stabilizacijsko delovanje je svoj poln razmah doživelo po koncu hladne vojne, medtem ko je protiuporniško delovanje staro kot vojskovanje samo, res pa je tudi, da se o protiuporniškem vojskovanju govori nekoliko več po letu 2001, zaradi dogajanja v Afganistanu in Iraku. Stabilizacijske operacije se odvijajo izven matične države, cilj njih pa je v zagotovitvi varnosti, humanitarni pomoči in vzpostavitvi potrebnih lokalnih institucij. Vojaški poveljnik ima za to na razpolago številne ukrepe in vzvode, bistveno pri vsem pa je, da obvladuje razmere s čim manjšo silo, oziroma, da se izogiba uporabi sile. Protiuporniško delovanje pa od poveljnika zahteva tudi uporabo sile za doseg ciljev. Končni cilj obeh zvrsti delovanja pa je v zagotovitvi miru in varnosti ter v razvoju lokalnih varnostnih sil in agencij, ki bi uživale legitimnost med domačim prebivalstvom in bile tako sposobne prevzeti nadzor nad deželo.

Ključne besede: stabilizacijsko bojno delovanje, protiuporniško bojno delovanje, mir in varnost, mirovne operacije in misije, male enote

SUMMARY

Both stability operations and counterinsurgency operations are nontraditional military activities. Stability operations became more common military activity after the end of the Cold War, while counterinsurgency and its tactics are as old as warfare itself, but it is also true that counterinsurgency became a newspaper topic after 2001 with events in Iraq and Afghanistan. Stability operations encompass various military missions, tasks and activities conducted abroad, to establish a safe and secure environment, humanitarian relief and provide essential local services. Commander has a variety of actions and levers to conduct his mission, but it is essential that he uses an appropriate amount of force to complete his task or even better is if he avoids the use of unnecessary force. Counterinsurgency on the other hand sometimes demands the use of force to combat insurgency and complete the mission. Both stability operations and counterinsurgency operations share a common goal, to provide a safe and secure environment and to develop a local security forces and other agencies which will in time take control over the country.

Key words: Stability operations, counterinsurgency operations, safe and secure environment, peacekeeping operations, small units

KAZALO

POVZETEK.....	i
SUMMARY	ii
1. UVOD.....	1
1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE	1
1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	2
1.3 METODE DE LA	2
1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE.....	2
2. STABILIZACIJSKO DELOVANJE.....	4
2.1 NALOGE IN NAMEN STABILIZACIJSKEGA DELOVANJA.....	5
2.1.1 Varnost civilnega prebivalstva	5
2.1.2 Nadzor civilnega prebivalstva	6
2.1.3 Vzpostavitev/obnovitev ključnih družbenih storitev	6
2.1.4 Podpora domači vladi	6
2.1.5 Podpora ekonomskemu in infrastrukturnemu razvoju	6
3. NAMEN STABILIZACIJSKEGA DELOVANJA	7
3.1. ZAGOTOVITVI VARNEGA OKOLJA.....	7
3.2. USTANAVLJANJU VARNEGA OBMOČJA	7
3.3. ZADOVOLJITVI KLJUČNIH POTREB DOMAČE POPULACIJE	7
3.4. PRIDOBITVI JAVNOMNENJSKE PODPORE VLADE DRŽAVE GOSTITELJICE	7
3.5. OBLIKOVATI OKOLJE ZA DELOVANJE RAZLIČNIH AGENCIJ IN DRŽAVO GOSTITELJICO	7
4. VRSTE STABILIZACIJSKE DELOVANJ.....	8
4.1 MIROVNE OPERACIJE	8
4.1.1 Vzdrževanje miru.....	8
4.1.2. Vsiljevanje miru	8
4.2 TUJA NOTRANJA OBRAMBA-POMOČ PRIJATELJSKI VLADI	8
4.3 VARNOSTNA POMOČ	8
4.4 HUMANITARNA POMOČ	9
4.5 PODPORA UPORNIŠTVU.....	9
4.6 PODPORA OPERACIJAM BOJA PROTI DROGAM	9
4.7 BOJ PROTI TERORIZMU	9
4.8 EVAKUACIJA CIVILNEGA PREBIVALSTVA	9
4.9 NADZOR NAD OBOROŽENOSTJO	10
4.10 DEMONSTRACIJA SILE.....	10

4.11 UPORABA SILE V STABILIZACIJSKIH OPERACIJAH.....	10
5. NALOGE MALIH ENOT PRI STABILIZACIJSKEM BOJNEM DELOVANJU	11
5.1 VZPOSTAVITEV IN ZASEDBA NASTANITVENEGA OBMOČJA ALI PREDNJE BAZE DELOVANJA	11
5.2 NADZOR STRINJANJA S SPORAZUMOM	11
5.3 POGAJANJA	12
5.3.1. Situacijska pogajanja.....	12
5.3.2 Načrtovana pogajanja.....	12
5.3.3 Pogajalski koraki	12
5.4 VZPOSTAVITEV OPAZOVALNIC IN KONTROLNIH TOČK	14
5.4.1 Opazovalnice.....	14
5.4.2 Kontrolne točke in cestne blokade	14
5.5 PREISKAVA	16
5.6 PATRULJA	17
5.7 VAROVANJE KONVOJA	17
5.8 VZPOSTAVITEV PREHODOV IN ZAVAROVANJE CEST.....	17
5.9 DELOVANJE V REZERVU.....	17
5.10 NADZOR MNOŽICE	17
6. PROTIUPORNIŠKO DELOVANJE	18
6.1 VIDIKI PROTIUPORNIŠKEGA DELOVANJA.....	18
6.2 NARAVA PROTIUPORNIŠKEGA DELOVANJA	19
7. ZGODOVINSKA NAČELA PROTIUPORNIŠKEGA DELOVANJA	21
7.1 LEGITIMNOST JE GLAVNI CILJ	21
7.2 POMEMBNA JE ENOTNOST PRIZADEVANJ.....	21
7.3 POLITIČNI DEJAVNIKI SO TEMELJNI.....	21
7.4 PROTIUPORNIŠKE SILE MORAJO RAZUMETI OKOLJE	22
7.5 OBVEŠČEVALNA DEJAVNOST JE KLJUČNI DEJAVNIK OPERACIJE.....	22
7.6 UPORNIKE JE POTREBNO OSAMITI OD NJIHOVIH VIROV IN PODPORE.....	22
7.7 BISTVENA JE VARNOST V OKVIRU VLADAVINE PRAVA	23
7.8 PROTIUPORNIŠKE SILE SE MORAJO PRIPRAVITI NA DOLGOTRAJNO DELOVANJE	23
8. SODOBNI IMPERATIVI PROTIUPORNIŠKEGA DELOVANJA	24
8.1 UPRAVLJANJE Z INFORMACIJAMI IN PRIČAKOVANJI	24
8.2 UPORABA USTREZNE STOPNJE SILE	24
8.3 UČENJE IN PRILAGAJANJE.....	25
8.4 POOBLAŠČANJE NAJNIŽJIH RAVNI.....	25

8.5 PODPORA DRŽAVI GOSTITELJICI	26
9. PROTISLOVJA PROTIUPORNIŠKEGA DELOAVNJA	27
9.1 USPEŠNE IN NEUSPEŠNE IZKUŠNJE V PROTIUPORNIŠKEM DELOVANJU	29
10. ZAKLJUČEK.....	30
LITERATURA.....	31
VIRI	32
KAZALO SLIK	33
IZJAVA O AVTORSTVU.....	34

1. UVOD

Stabilizacijsko bojno delovanje predstavlja enega od načinov delovanja Slovenske vojske, ki je postalo zlasti aktualno z vključevanjem Republike Slovenije v mednarodne integracije. Lahko celo rečemo, da v mirnodobnem času predstavlja pomemben spekter delovanja Slovenske vojske, čeprav sta osnovni zvrsti delovanja katerekoli vojske še vedno ofenzivno in defenzivno delovanje, kar narekuje tudi vojaška doktrina. Podlaga za sodelovanje Slovenske vojske v stabilizacijskem delovanju lahko najdemo v njenem temeljnem zakonu – zakonu o obrambi, ki v svojem 37. členu navaja naloge Slovenske vojske, ki so, poleg izvajanja vojaške usposobljenosti za obrambo in oborožen boj, zagotovitve bojne pripravljenosti, branjenju domovine ter sodelovanju pri zaščiti in reševanju, tudi izvrševanje obveznosti, ki jih je država sprejela v mednarodnih organizacijah (Zakon o obrambi, 2004). Republika Slovenija je članica vrste mednarodnih organizacij, ki si prizadevajo za varnost in mir po svetu oziroma v svoji bližini, kot so OZN, NATO, EU, OVSE, itd. (Mednarodni odnosi, 2011). Ker je Slovenija kredibilna članica teh organizacij in ker nam ni vseeno za to, kaj se dogaja v naši bližini, Slovenska vojska sodeluje v mednarodnih operacijah in misijah, kjer opravlja stabilizacijsko delovanje in protiuoporniško delovanje.

Osnovni namen stabilizacijskega delovanja je v ohranjanju oziroma zagotovitvi trajnega miru, varnosti in osnovnih življenjskih pogojev za delovanje države. Vojska nima namena okupirati določene države in podrejanja njenih virov, pač pa pomagati le-tej, do te mere, dokler si ne more pomagati sama. Za tovrstno pomoč država gostiteljica običajno zaprosi po kakšni krizi, ki resno prizadene prizadeto državo ali del nje. Krize pa so lahko naravnega ali antropogenega izvora. Vojska mora v stabilizacijskem delovanju ravnati nepristransko do vseh sodelujočih v konfliktu. Bistvo vsega pa je, da zagotovi mir in varnost, ob čim manjši uporabi nasilja, oziroma v odsotnosti le-tega.

Protiuoporniško delovanje, po drugi strani sestavljajo tako ofenzivna kot defenzivna delovanja in ravno v tem pogledu se razlikuje od stabilizacijskega delovanja, dejansko je to ključna točka. V stabilizacijskem delovanju se ne pričakuje bojevanja in je cilj ravno v odsotnosti le-tega, medtem ko je oboroženi boj sestavni del protiuoporniškega delovanja. Cilj pa je podoben kot pri stabilizacijskem delovanju, v zagotovitvi varnih razmer in razvoju lokalnih institucij, ki bi uživale legitimnost med domačim prebivalstvom in bile tako sposobne prevzeti odgovornost v dani deželi.

1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE

Osnovno gradivo, ki sem ga uporabljal pri izdelavi zaključne naloge je priročnik »The small unit tactics smartbook : leader's reference guide to conducting tactical operations«. Gre za priročnik v katerem so zbrana ključna poglavja ameriških priročnikov (Field Manual) na nižjem taktičnem nivoju. Namen zaključne naloge je obravnava tematike stabilizacijskega bojnega delovanja in protiuoporniškega bojnega delovanja, ki v osnovi pomeni prevod omenjenega priročnika in dopolnitev spoznanj iz drugih virov. Zaključna naloga skupaj z ostalimi zaključnimi nalogami sestavlja prevod celotnega priročnika ter razširitev in dopolnitev iz drugih virov.

Vsebinsko je izhodišče zaključne naloge obravnava tematike stabilizacijskega bojnega delovanja in protiuoporniškega bojnega delovanja, s svojimi podtemami.

Tako stabilizacijsko bojno delovanje kot protiuoporniško bojno delovanje sta vojaški aktivnosti, ki jih vojaške enote zveze NATO izvajajo v tujini. Osnovni namen stabilizacijskega delovanja je zagotoviti mir in varnost ter ustvariti primerne življenjske pogoje in možnosti na danem

področju delovanj, ki omogočajo državi gostiteljici, da na svojem območju prevzame nadzor. Glavni namen protiuporniškega delovanja je boj proti uporništvu, poraz sovražnika in pomoč državi gostiteljici pri urjenju lastnih sil, ki naj bi v bodočnosti prevzele odgovornost na lastni zemlji.

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Namen zaključne naloge je obdelava tematike stabilizacijskega bojnega delovanja in protiuporniškega bojnega delovanja, ki ima za osnovo prevod zgoraj omenjenega priročnika ter dopolnitev, razširitev in prilagoditev določenih spoznanj na naše razmere. Namen dela je prikazati stabilizacijsko bojno delovanje in protiuporniško bojno delovanje kot kompleksno aktivnost, ki je sestavljena iz različnih aktivnosti in oblik delovanja. V času izdelave zaključne naloge si prizadevam na kratek, grafično nazoren, razumljiv in zgoščen način opisati namen stabilizacijskega delovanja, značilnosti, uporabo sile in različne vrste stabilizacijskih nalog, ki jih izvajajo vojaške enote na terenu. Pri protiuporniškem delovanju pa bom opisal vidike, naravo, zgodovinske vidike, sodobne imperitive, protislovja ter uspešne in neuspešne prakse protiuporniškega delovanja.

Cilj zaključne naloge je izdelati gradivo, ki bo skupaj z ostalimi zaključnimi nalogami kandidatov »Učne skupine pehota 22. generacije šole za častnike«, predstavljalo prevod omenjenega priročnika ter dopolnitev, razširitev in prilagoditev določenih spoznanj na naše razmere. Zbrano gradivo bo v slovenskem jeziku predstavljalo zbirko spoznanj moderne doktrine in bo v pomoč vsem, ki se ukvarjajo z načrtovanjem, izvajanjem ali ocenjevanjem taktičnega delovanja na nižjih ravneh.

1.3 METODE DELA

V samem začetku izdelave zaključne naloge je bilo potrebo vso gradivo prevesti iz angleškega v slovenski jezik. To je zahtevalo uporabo metode prevajanja. V nadaljevanju je sledila metoda analize prevedenega besedila ter prilagoditev določenih spoznanj na slovenske razmere. V osrednjem delu izdelave gradiva je glavnina zajemala analizo sekundarnih virov, ki so proučevali enako tematiko. Na tem mestu je šlo za pregled in uporabo ameriških »Field Manual«, strokovne slovenske literature in taktičnih priročnikov. Med izdelavo zaključne naloge pa sem uporabil opisno ali deskriptivno metodo, saj je bistvena aktivnost opis in predstavitev stabilizacijskega bojnega delovanja in protiuporniškega bojnega delovanja.

1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

Zaključna naloga je razdeljena na deset vsebinsko različnih poglavij. Struktura osrednjega dela zaključne naloge sovпада s strukturo priročnika »The small unit tactics smartbook: leader's reference guide to conducting tactical operations« in sicer natančneje s strukturo četrtega poglavja. V določenih poglavjih in podpoglavjih so dodana spoznanja, primerjave in razmisleki iz ostalih virov, kar je tudi smiselno označeno.

V uvodu so opredeljene teoretične predpostavke in osnova za delo zaključne naloge, njeno izhodišče, namen in cilji procesa ter struktura zaključne naloge.

V drugem poglavju je na splošno predstavljeno stabilizacijsko delovanje ter naloge in namen samega stabilizacijskega delovanja.

Tretjo poglavje obravnava tematiko namena stabilizacijskega bojnega delovanja.

Četrto poglavje obravnava različne vrste stabilizacijskega delovanja in uporabo sile v stabilizacijskem delovanju.

V petem poglavju so opisane naloge malih enot pri stabilizacijskem delovanju, kot so vzpostavitev prednje baze delovanja, nadzorovanje strinjanja s sporazumom, pogajanja, itd.

Šesto poglavje obravnava protiuporniško delovanje, vidike in naravo le-tega.

Sedmo poglavje obravnava načela pridobljena iz preteklih izkušenj in spoznanj.

Osmo poglavje obravnava sodobne imperitive protiuporniškega bojnega delovanja.

V devetem poglavju so opisana protislovja ter uspešne in neuspešne prakse protiuporniškega bojnega delovanja.

Deseto poglavje je zaključek, v katerem so opredeljene ugotovitve ter predlogi.

2. STABILIZACIJSKO DELOVANJE

(Povzeto po priročniku Smartbook – The Small Unit Tactics (Larsen, Wade, 2008, 4-1 – 4-3)).

Načini delovanja Slovenske vojske so ofenzivno, defenzivno, specialno, stabilizacijsko, podporno, informacijsko in prehodno delovanje. Način delovanja sil določa tisto, ki prevladuje po obsegu, intenzivnosti in trajanju. Ofenzivno, defenzivno in specialno delovanje običajno prevladujejo v vojni, stabilizacijsko, podporno in informacijsko pa v miru (Furlan in drugi, 2006, 48).

Slika 1: Načini delovanja Slovenske vojske

Vir: Furlan in drugi, Vojaška doktrina

Stabilizacijske operacije obsegajo raznovrstne vojaške operacije, naloge in aktivnosti, ki se izvajajo izven meja matične države, oziroma v mednarodnem okolju. Tovrstne operacije se običajno izvajajo v sozvočju z ostalimi inštrumenti nacionalne moči, z namenom:

- vzdrževanja oziroma vzpostavitve varnega lokalnega okolja,
- zagotovitve oziroma vzpostavitve ključnih vladnih organov,
- zagotovitve nujne infrastrukturne obnove in
- zagotovitve humanitarne pomoči.

Stabilizacijske operacije se lahko izvajajo bodisi v podporo državi gostiteljici ali prijateljski državi, ki želi pomoč bodisi kot okupacija v primeru, če v dani državi ne obstaja vlada. Stabilizacijske operacije vključujejo tako prisilne kot konstruktivne vojaške akcije, ki omogočajo vzpostavitev varnega okolja in oblikovanje lokalnih razmer, ki pozitivno vplivajo na spravo med lokalnimi ali regionalnimi sovražniki. Poleg primarne naloge, tovrstne operacije omogočajo vzpostavitev političnih, pravnih, socialnih in ekonomskih institucij, katere naj bi v prihodnosti prevzela domača oblast. Za stabilizacijsko delovanje je ključno načelo iniciative, ki se nanaša na iskanje razlogov, ki so krivi za povzročitev nestabilnosti. Stabilizacijsko delovanje je obsojeno na propad, v kolikor predstavlja le reakcijo na sovražnikovo aktivnost.

Koordinacija, integracija in sinhronizacija med elementi države gostiteljice, drugimi vladnimi agencijami/službami in oboroženimi silami omogoča transparentnost in kredibilnost. Ključno je, do katere stopnje sodelovanja je pripravljena država gostiteljica. Vojaški poveljniki javno objavljajo svojo namero in mandat, saj s tem seznanjajo lokalno populacijo s tehnikami za zagotovitev varnosti in nadzora. Vojaške akcije izvedene na terenu, podprte z jasnim in konsistentnim sporočilom omogočajo transparentnost, ki med lokalnim prebivalstvom vzpodbuja kredibilnost. Kredibilnost pa je ključna za oceno domačega prebivalstva, ali je tuja sila na njihovem ozemlju sposobna zagotoviti mir in stabilnost. Vojaškim silam je potrebno zagotoviti ustrezno strukturo, vire in pravila delovanja, ki omogočajo doseg cilja, ter

izvrševanje zadanih nalog hitro in učinkovito. Pravila delovanja ne smejo omogočiti niti najmanjšega dvoma o sposobnostih in namenu vojaških sil.

Vojaška doktrina Slovenske vojske opredeljuje stabilizacijsko delovanje kot nebojni način delovanja Slovenske vojske, pri čemer ta s svojo prisotnostjo in aktivnostmi zagotavlja ali sodeluje pri zagotavljanju varnega okolja, v katerem diplomatski, ekonomski, izobraževalni, razvojni in drugi programi uspešno odstranjujejo vzroke nastale krize. Stabilizacijsko delovanje umirja spor ali preprečuje njegovo naraščanje, med sovražnostmi pa preprečuje razširitev spopadov in spodbuja sprte strani, da ustavijo sovražnosti, ter jim pri tem pomaga. Stabilizacijsko delovanje je tudi dopolnilo ali okrepitev ofenzivnega in defenzivnega delovanja ter se izvaja pred, med ali po njunem zaključku. Lahko je razvojno, v katerem se spodbuja in pomaga oblasti, ki gosti sile za odpravo notranje krize, ali prisilno, ko se z uporabo omejene sile ali z grožnjo sile spremenijo razmere v območju delovanja (Furlan in drugi, 2006, 50).

2.1 NALOGE IN NAMEN STABILIZACIJSKEGA DELOVANJA

Situacija narekuje vrsto naloge med stabilizacijskim delovanjem. V kolikor je država gostiteljica sposobna zadovoljiti večino potreb lokalnega prebivalstva, vojaške sile delujejo z, oziroma preko aparatov države gostiteljice. Vojaški poveljniki koristijo civilne operacije za blažitev odnosov med gostujočo vojsko in civilnim prebivalstvom. V nasprotnem primeru, ko ne obstaja domača oblast, v tako imenovanih propadlih državah, se od vojaških sil pričakuje podpora, v korist blagostanja lokalne populacije. Tovrstne okoliščine narekujejo sodelovanje med vojaškimi silami in civilnimi agencijami, za vzpostavitev osnovnih življenjskih pogojev. Dobri civilno-vojaški odnosi so bistveni za vzpostavitev zaupanja med vojaškimi silami in civilnimi organizacijami, ki so potrebni za učinkovit in delujoč odnos.

Stabilizacijsko delovanje je ključno za:

- vzpostavitev lokalnih varnostnih sil in njihovo usposobljenost,
- ekonomskega trga, sposobnega preživetja,
- vladavine prava in
- vzpostavitev učinkovite vlade.

Naloga vojaških sil, ob podpori domačega prebivalstva, je v vzpostavitvi teh zmožnosti. Tovrstno delovanje je usmerjeno h končnemu cilju, ki je stabilno lokalno okolje, v katerem so lokalne sile sposobne zagotoviti varnost in obstoj, brez zunanje pomoči. Varnost, ekonomska moč in sposobnost samovladanja so medsebojno povezani. Brez varnosti je lokalno gospodarstvo negotovo. Stabilno gospodarstvo namreč omogoča zaposlitev lokalnega prebivalstva, kar posledično zmanjša odvisnost lokalnega prebivalstva od tuje vojaške in humanitarne pomoči. Varnost in zdravo gospodarstvo pa predstavljata predpogoj za učinkovito in stabilno vlado.

Vojaške sile opravljajo pet vrst stabilizacijskega delovanja:

2.1.1 Varnost civilnega prebivalstva

Pod terminom varnost civilnega prebivalstva razumemo zaščito lokalnega prebivalstva pred zunanjimi in notranjimi viri ogrožanja. Vojaške sile naj bi, v teoriji, porazile zunanjo grožnjo, ki jo predstavljajo sovražne sile, katere imajo namen napasti lokalne populacijske centre, sočasno pa naj bi vojaške sile pomagale lokalnim varnostnim silam in drugim varnostnim elementom pri zagotovitvi notranje varnosti pred terorističnimi napadi, organiziranim kriminalom in lokalnimi uporniški skupinami. V nekaterih primerih ne obstajajo lokalne sile, ki bi zagotavljale civilno varnost. V takem primeru morajo za to, v veliki meri, poskrbeti vojaške sile, ki istočasno razvijajo lokalne varnostne sile, ki naj bi v prihodnosti samostojno

opravljale naloge. Splošna varnost je predpogoj za uspešnost drugih stabilizacijskih nalog. Takoj, ko so lokalne varnostne sile sposobne same zagotavljati civilno varnost, vojaške sile predajo tovrstne naloge v njihovo opravljane.

2.1.2 Nadzor civilnega prebivalstva

Namen nadzora civilnega prebivalstva je v upravljanju izbranega obnašanja in aktivnosti posameznikov ali skupin. Tovrsten nadzor zmanjšuje tveganje in poudarja varnost. Nadzor poskuša usmerjati aktivnosti civilnega prebivalstva in sočasne aktivnosti vojaških sil, ki izvajajo operacije. Primer nadzora civilnega prebivalstva je policijska ura.

2.1.3 Vzpostavitev/obnovitev ključnih družbenih storitev

Vojaške sile vzpostavijo ali obnovijo osnovne družbene storitve in jih ohranjajo, dokler jih ne prevzamejo lokalne civilne oblasti. Običajno vojaške sile podpirajo civilne agencije in agencije države gostiteljice. V kolikor država gostiteljica ni sposobna zagotoviti ključnih družbenih institucij, to vlogo prevzamejo vojaške sile, ki zagotavljajo osnovne funkcije neposredno. Pod te ključne storitve se šteje:

- nujna medicinska pomoč,
- epidemiološka preventiva,
- oskrba s hrano in vodo,
- dobava zasilnih bivališč in
- zagotavljanje minimalnih sanitarnih pogojev.

2.1.4 Podpora domači vladi

Stabilizacijske operacije vzpostavljajo pogoje, ki omogočajo uspeh akcij civilnim agencijam ali agencijam države gostiteljice. Z vzpostavitvijo varnosti in nadzora, predstavljajo stabilizacijske operacije temelj za transformacijo avtoritete civilnim agencijam in končno k državi gostiteljici. Ko se ta tranzicija enkrat zaključi se vojaški poveljniki osredotočijo na postopno predajo nadzora legitimni civilni avtoriteti. Podpora domačim oblastem vključuje:

- razvoj in podporo, nadzora države gostiteljice nad družbenim dogajanjem, vladavino prava in civilne administracije,
- vzdrževanje varnosti, nadzora in ključnih storitev preko agencij države gostiteljice. Sem spada tudi urjenje in opremljanje varnostnih sil države gostiteljice in
- podpora naporom države gostiteljice pri prevzemu oblasti.

2.1.5 Podpora ekonomskemu in infrastrukturnemu razvoju

Podpora ekonomskemu in infrastrukturnemu razvoju pomaga pri razvoju državi gostiteljici na teh področjih. Lahko vključuje neposredno ali posredno vojaško pomoč lokalnim, regionalnim ali državnim skupnostim.

3. NAMEN STABILIZACIJSKEGA DELOVANJA

(Povzeto po priročniku Smartbook – The Small Unit Tactics (Larsen, Wade, 2008, 4-3))

Kljub temu, da vojaške sile stremijo k vojaški rešitvi problema, pri stabilizacijskem delovanju to ni bistveno, saj morajo vojaške sile ustvariti pogoje, v katerih so prevladujoči drugi inštrumenti nacionalne moči. Namen stabilizacijskega delovanja je torej v:

3.1. ZAGOTOVITVI VARNEGA OKOLJA

Ključna naloga stabilizacijskega delovanja je v zagotovitvi mirnega in varnega okolja, kar vključuje izolacijo sovražnih sil od lokalne populacije, ter zaščita le-te. S tem, ko vojaška sila zagotavlja varnost in pomaga državi gostiteljici pri nadzoru prebivalstva, posredno tudi začena proces ločevanja sovražnika od lokalne populacije. Psihološko bojevanje, ki dopolnjuje fizično izolacijo pomaga pri prepričevanju lokalne populacije k zaupanju do legitimne vlade države gostiteljice. Namen je v izolaciji sovražnika tako politično kot ekonomsko.

3.2. USTANAVLJANJU VARNEGA OBMOČJA

Eden od ciljev stabilizacijskega delovanja je tudi v ustanavljanju varnih območij v povezavi z zmožnostmi države gostiteljice. Območja v katerih divjajo raznovrstni spopadi, pogosto vežejo ogromne količine vojaških sil za zagotovitev varnosti. Po drugi strani pa omogoča varno območje podporo vojaškim silam in jim omogoča, da jih lahko uporabimo kje drugje, kjer je to potrebno.

3.3. ZADOVOLJITVI KLJUČNIH POTREB DOMAČE POPULACIJE

Pogosto so vojaške sile soočene z zadovoljitvijo ključnih potreb lokalne populacije. Vojaške sile, lahko, začasno, zadovoljijo ključne potrebe domačega prebivalstva, dokler tega ni sposobna država gostiteljica ali katera druga organizacija.

3.4. PRIDOBITVI JAVNOMNENJSKE PODPORE VLADE DRŽAVE GOSTITELJICE

Uspešno stabilizacijsko delovanje je konec koncu odvisno od legitimnosti vlade države gostiteljice - od tega, če tovrstno vlado lokalno prebivalstvo priznava za svojo in ji zaupa. Vse oblike stabilizacijskega delovanja stremijo k temu cilju.

3.5. OBLIKOVATI OKOLJE ZA DELOVANJE RAZLIČNIH AGENCIJ IN DRŽAVO GOSTITELJICO

Stabilizacijske operacije oblikujejo okolje za delovanje različnih agencij in same države gostiteljice. To ustvarijo z zagotovitvijo varnost, nadzora in podpore, ki so ključni za delovanje različnih agencij in države gostiteljice.

4. VRSTE STABILIZACIJSKE DELOVANJ

(Povzeto po priročniku Smartbook – The Small Unit Tactics (Larsen, Wade, 2008, 4-4 – 4-6)).

Stabilizacijske operacije lahko razvrstimo v deset podkategorij, ki niso med seboj niti ločene niti se medsebojno ne izključujejo. Na primer, vojaška sila, ki izvaja mirovno operacijo, se lahko kaj hitro znajde v vlogi nadzora orožja ali demonstracije sile, oziroma katerega drugega ukrepa, ki stremi k doseganju končnega cilja. Stabilizacijsko delovanje običajno sovпада bodisi z ofenzivnim, defenzivnim ali podpornim delovanjem.

4.1 MIROVNE OPERACIJE

Mirovne operacije obsegajo dve ključni področji: vzdrževanje miru in vsiljevanje miru.

4.1.1 Vzdrževanje miru

Cilj vzdrževanja miru je v nadzoru in pospeševanju implementacije prekinitve ognja, mirovni pogajanj in podobnih pogajanj med sprtimi stranmi. Pri tem početju mora paziti na nepristranskost in to, da katera od sprtih strani ne izrablja medsebojnega dogovora sebi v prid. Pehotna četa najpogosteje opazuje, nadzoruje in kontrolira ter pomaga stranem udeleženi v sporu. Pri tovrstnem delovanju mora ostati nepristranska. Če je vojaška sila pristranska, je njena učinkovitost pri izvajanju operacij vzdrževanja miru resno ogrožena.

4.1.2. Vsiljevanje miru

Razlika med vojnimi operacijami in operacijami vsiljevanja miru je v tem, da imajo tovrstne operacije za cilj vsiliti strinjanje z mednarodnimi resolucijami in sankcijami ter vzpostaviti oziroma ohraniti red in mir. Tovrstna dejanja lahko vzbudijo boj, oboroženo intervencijo ali fizično grožnjo z oboroženo intervencijo. Z dovoljenjem mednarodne skupnosti, lahko pehotni bataljon s svojimi podrejenimi enotami uporabi prisilna vojaška sredstva, z namenom, da se nasprotna stran podredi mednarodnim sankcijam ali resolucij.

4.2 TUJA NOTRANJA OBRAMBA-POMOČ PRIJATELJSKI VLADI

Pod pojmom tuja notranja obramba razumemo, sodelovanje vojaških in civilnih vladnih agencij pri vseh aktivnostih neke tuje vlade, katerih cilj je zaščititi lokalno prebivalstvo pred subverzivnim delovanjem, brezvladjem in uporništvom. Cilj tovrstne aktivnosti je promocija stabilnosti, kar se doseže s pomočjo državi gostiteljici pri vzpostavitvi oziroma vzdrževanju funkcij države, ki zadovoljujejo njihove potrebe. Vojaške sile v okviru pomoči prijateljski vladi običajno, svetujejo in pomagajo varnostnim silam države gostiteljice z namenom izboljšanja njihove operacijske sposobnosti.

4.3 VARNOSTNA POMOČ

Vojska pomaga pri oblikovanju varnostnih razmer s tem, da svetuje, usposablja in pomaga varnostnim silam države gostiteljice, z namenom učinkovitejšega soočenja s sodobnimi grožnjami. Varnostna pomoč sestoji iz vseh aktivnosti, preko katerih vojaške sile zagotavljajo vojaške proizvode, usposabljanje in druge proizvode povezane z obrambnim sektorjem,

katerih cilj je podpora nacionalnim politikam in ciljem. Varnostna pomoč je lahko tudi v obliki donacij, posojil, kreditov in prometa.

4.4 HUMANITARNA POMOČ

Humanitarni in civilni programi, v kombinaciji z vojaškimi operacijami in vajami, pomagajo lokalnemu prebivalstvu pri zagotovitvi osnovnih potreb. Tujo humanitarno pomoč omejuje delokrog in trajanje, zato se tovrstna pomoč osredotoča le na zagotovitev hitre pomoči za reševanje neposredne krize. Humanitarna pomoč je načrtovana aktivnost, ki zagotavlja lokalnemu prebivalstvu:

- zdravstveno, zobozdravstveno in veterinarsko oskrbo v ruralnih območjih države,
- izgradnjo osnovnih površin namenjenih za transportni sistem,
- izgradnjo vodovodnega omrežja in osnovnih sanitarnih kapacitet in
- izgradnjo ali obnovo ključnih javnih objektov.

Vojaške sile izvajajo humanitarno pomoč v tujini. Namen tovrstnega posredovanja je v reševanju in pomoči lokalnemu prebivalstvu in zmanjševanju posledic naravne oz. antropogene nesreče. Vojaške sile običajno podpirajo oblast države gostiteljice, skupaj z drugimi ne/vladnimi agencijami, prostovoljnimi organizacijami in vplivnimi posamezniki.

4.5 PODPORA UPORNIŠTVU

Gre za vojaško podporo, katere cilj je podpora samemu uporniškemu gibanju v določeni državi. Tovrstno delovanje je v domeni sil za specialne operacije.

4.6 PODPORA OPERACIJAM BOJA PROTI DROGAM

Vojaške sile, v sodelovanju z drugimi vladnimi agencijami, čestokrat opravljajo naloge v povezavi boja proti drogam. Te aktivnosti vključujejo uničevanje, motenje in onemogočenje proizvodnje, vzgojo in tihotapljenje nezakonitih drog. Podpora operacijam boja proti drogam se lahko doseže na različne načine: s svetovalnim osebjem, mobilnimi enotami za usposabljanje ter logistično, komunikacijsko in obveščevalno podporo.

4.7 BOJ PROTI TERORIZMU

V vseh oblikah stabilizacijskega delovanja je boj proti terorizmu ključna in neprekinjena aktivnost za doseg varnosti instalacij, enot in posameznikov pred terorističnimi aktivnostmi. Protiterorizem se osredotoča na obrambne ukrepe za zmanjšanje ranljivosti posameznikov in lastnine pred terorističnimi napadi. Protiterorizem vključuje cel spekter ofenzivnih ukrepov za preprečevanje in odgovor na teroristična dejanja.

4.8 EVAKUACIJA CIVILNEGA PREBIVALSTVA

Evakuacija civilnega prebivalstva je aktivnost, ki jo opravljajo vojaške enote pri evakuaciji civilistov z nevarnih območij drugih držav v matično državo ali na drugo varno območje. Gre za hiter vpad v tretjo državo, čemur sledi začasna okupacija objekta in načrtovani umik iz države. To obliko stabilizacijskega delovanja izvajajo sile, ki so ravno prav velike, da zaščitijo evakuirance in branijo sebe. Ključno je načelo ekonomičnosti.

4.9 NADZOR NAD OBOROŽENOSTJO

Nadzor nad oboroženostjo se izvaja z namenom preprečitve eskalacije konflikta. Vojaška enota lahko izvaja preiskave in lokalnemu prebivalstvu zaseže nedovoljeno orožje in s tem razoroži sovražni strani. Zbiranje, skladiščenje, uničevanje konvencionalnega orožja in streliva lahko odvrne sprte strani od uporabe nasilja za doseg svojih ciljev.

4.10 DEMONSTRACIJA SILE

Demonstracija sile v tujini omogoča kredibilnost državnih obljub in zavez. Kredibilna demonstracija sile spodbudi in okrepi zavezništva. Vojaške sile, ki sodelujejo pri demonstraciji sile, se pripravijo in osredotočijo na domnevo, da obstaja možnost, da pride do konflikta. Demonstracija sile lahko namreč kaj kmalu preide v konflikt, čeprav je namen tovrstnega delovanja ravno v izogibanju le-tega.

Civilno vojaško sodelovanje predstavlja razmerje med vojaškimi silami in civilnim vodstvom, na danem območju prisotnosti. Tovrstni odnosi zajemajo ne vojaške ukrepe, ki so v pomoč civilnemu prebivalstvu, a jim jih njihovo vodstvo ne more zagotoviti. Civilno vojaško sodelovanje obsega vzpostavitev, vzdrževanje, vplivanje oziroma izrabljanje odnosov med vojaško silo in različnimi nivoji vladnih agencij. Te aktivnosti so ključne za izvrševanja stabilizacijskega delovanja.

4.11 UPORABA SILE V STABILIZACIJSKIH OPERACIJAH

Vojaška prisotnost na določenem področju povzroča napetosti med vojsko in civilnim prebivalstvom. Za pomiritev lokalnega prebivalstva sta ključna discipliniranost in dosledno spoštovanje pravil delovanja; pogosto pa tudi to ni dovolj. Z razumevanjem skrbi lokalnega prebivalstva, morajo vojaški poveljniki uravnotežiti svoje delovanje, tako da zaščitijo svoje sile, porazijo sovražnika in iščejo konstruktivne rešitve na svojem območju delovanja. Naloga poveljnikov je tudi, da med pripravami na misijo poudarjajo pomen kulturnega zavedanja. Kulturno ozaveščanje namreč omogoča vojakom, ki opravljajo svojo dolžnost v tujini, vplivanje na lokalno kulturo, kar posledično doprinese k učinkovitosti operacije oziroma priljubljenosti vojske med lokalno populacijo.

Če so hitrost, presenečenje in udar ključni dejavniki konvencionalnih vojaških akcij, se pri stabilizacijskem bojnem delovanju največ pozornosti namenja vztrajnosti, legitimnosti in previdnosti pri uporabi sile. Ko govorimo o uporabi sile v stabilizacijskem delovanju, je preciznost pri uporabi le-te prav tako ključna, kot je koncentracija močnejših sil v ofenzivnih in defenzivnih operacijah. Vojaški poveljniki na vseh nivojih, se morajo zavedati, da je napačna uporaba nasilja neproduktivna.

V mirovnih operacijah morajo, vojaški poveljniki, poleg kredibilnosti in transparentnosti poudarjati tudi načelo nepristranskosti. Nepristranskost ni isto kot nevtralnost. Nepristranskost ne pomeni, da se vojaška sila do vseh udeležencev obnaša enako, pač pa je uporaba sile odvisna od pravil delovanja za dano operacijo. Pravično ravnanje z lokalno populacijo izboljšuje upanje za trajni mir, stabilnost in varnost.

5. NALOGE MALIH ENOT PRI STABILIZACIJSKEM BOJNEM DELOVANJU

(Povzeto po priročniku Smartbook – The Small Unit Tactics (Larsen, Wade, 2008, 4-7 – 4-12)).

Stabilizacijsko bojno delovanje je kompleksno in zahtevno. Pehotna četa mora obvladovati različne veščine, od pogajanja, do vzpostavitve opazovalnic, nadzornih točk, spremljave konvojev in podobno.

5.1 VZPOSTAVITEV IN ZASEDBA NASTANITVENEGA OBMOČJA ALI PREDNJE BAZE DELOVANJA

Nastanitveno območje ali prednja baza delovanja predstavlja dobro pripravljeno pozicijo, ki se uporablja kot baza, oziroma izhodišče za nadaljnje operacije in kot nastanitveni prostor za okupacijske sile. Podobno kot zbirna točka ali odporna točka pri obrambnem delovanju, nudi prednja baza delovanja določeno stopnjo zaščite sil, saj omogoča 360° zavarovanje. Vrsta drugih dejavnikov razlikuje nastanitveno območje od začasno postavljenih lokacij.

Ker gre pri vzpostavitvi prednje baze delovanja, najverjetneje za nastanitev za daljše časovno obdobje, zahteva tovrstna nastanitev veliko priprav in logistične podpore. Potrebno je zgraditi zaklone in druge namenske prostore, ki omogočajo podporo vojaški enoti in podrejenimi enotami skozi celotno obdobje delovanja. Območje prednje baze delovanja mora biti locirano in razvito tako, da omogoča nastanjeni enoti opravljanje njenih primarnih nalog, kot so vsiljevanje miru in boj proti terorizmu v svojem območju delovanja.

Vojaška enota lahko za svojo nastanitev uporabi in priredi obstoječi objekt ali pa zgradi novo bazo. Obstoječi objekti so že vnaprej pripravljene in ne zahtevajo veliko ureditve s strani inženircev in ostalih pripadnikov enote. A tovrstna nastanitev le redko ustreza operacijskim potrebam nastanjene vojaške sile, obenem pa jo ogroža bližina drugih objektov v neposredni okolici, kar predstavlja resno oviro za zaščito sil. Četa lahko vzpostavi prednjo bazo delovanja, kot del bataljona, oziroma samostojno, če je okrepljena z določenimi elementi.

5.2 NADZOR STRINJANJA S SPORAZUMOM

Nadzor strinjanja s sporazumom vključuje opazovanje nasprotnih strani in sodelovanje z njimi, da bi dosegli pogoje, ki jih veleva sporazum. Primeri tovrstnega posredovanja vključujejo nadzor nad ločenostjo sprtih frakcij, umik težke oborožitve z določenega območja ali čiščenje minskega polja. Pri načrtovanju nadzora je potrebno upoštevati:

- skupine za povezavo, z ustreznimi komunikacijskimi in transportnimi sredstvi, ki so pridodane v vodstvo sprtih strani. Predstavniki skupin za povezavo vzdržujejo komunikacijo z vodjo dodeljene frakcije, in o tem poročajo predstavnikom druge skupine za povezavo, ki se nahaja pri vodstvu druge strani v sporu. Na nek način delujejo kot mediatorji in o svojem delovanju poročajo nadrejenemu oziroma skupnemu poveljstvu,
- poveljnik se postavi v bližino mesta, najverjetnejše točke izbruha nasilja,
- podrejene enote postavi tako, da lahko opazujejo sprte strani in jim naroči naj ocenjujejo stanje in poročajo o kršitvah in
- poveljnik mora obveščati nadrejeno poveljstvo o dogajanju, vključujoč njegovo oceno o strinjanju s sporazumom.

5.3 POGAJANJA

Pri stabilizacijskem bojnem delovanju se lahko poveljnik čete hitro znajde v vlogi pogajalca. V osnovi obstajata dve vrsti pogajanj.

5.3.1. Situacijska pogajanja

Situacijska pogajanja dopuščajo takojšen pogovor in razrešitev nastalega problema. Predhodnica mora, na primer, zagotoviti prehod konvoja preko lokalne kontrolne točke in enota se mora o tem pogoditi z lokalno silo. Na četnem nivoju in nižje so situacijska pogajanja veliko bolj pogosta kot vnaprej načrtovana. Pri izvajanju stabilizacijskega bojnega delovanja, poveljniki, drugi podrejeni vodje in ostali vojaki izvajajo situacijska pogajanja na dnevni ravni. Da so pri tem uspešni, morajo dodobra poznati pravila delovanja in pravila ravnanja¹, saj lahko le tako vedo, o čem se lahko pogajajo in s kom.

5.3.2 Načrtovana pogajanja

Načrtovana pogajanja dopuščajo pogovor in razrešitev prihajajočega dogodka, specifične zadeve ali problema. Poveljnik čete, denimo vodi razpravo med dvema sprtima stranema o odgovornosti za čiščenje minskega polja. Prav tako kot situacijska pogajanja, tudi načrtovana pogajanja od izvajalca zahtevajo poznavanje pravil delovanja. Za razliko od situacijskih pogajanj, morajo pogajalci pri načrtovanih pogajanjih, že vnaprej dobro poznati predmet spora in udeležence. Pogajalčev namen je doseči sporazum med dvema sprtima stranema, ki bi užival obojestransko odobravanje, saj bi se s tem zmanjšalo medsebojno sovraštvo, manjša pa bi bila tudi grožnja ponovnega izbruha nasilja.

5.3.3 Pogajalski koraki

• Identifikacija namena pogajanja

Preden poveljnik, kot pogajalec, vzpostavi stik z voditelji sprtih strani, se mora seznaniti s situacijo in območjem delovanja njegove enote. Končni rezultat pogajanj, ki so lahko dolgotrajna in zapletena, mora temeljiti na nacionalnih in mednarodnih sporazumih in soglasjih. Ključne teme pogajanj so:

- časovnica umika enot,
- kraj umika enote (mora biti izbran tako, da onemogoča opazovanje in neposredno ognjeno delovanje sprtih strani),
- katere enote oziroma sredstva se bodo premaknila v različnih fazah umika,
- prerazporeditev mirovnih sil, da lahko le-te posredujejo v primeru obnovitve sovražnosti,
- nadzor nad težko oborožitvijo,
- čiščenje/razminiranje minskih polj in
- formalni postopki pritožbe za sprte strani.

¹ Pravila ravnanja (ROI)-poosebljajo človeško naravo stabilizacijskega delovanja. Splošna pravila ravnanja tako zajemajo naslednje oblike obnašanja vojakov v stabilizacijskem delovanju: disciplino, poštenost in čast, nepristranskost, iniciativo, kulturno občutljivost, profesionalnost, spoštovanje vljudnost, zmerno uživanje alkohola, itd. (Škerbinc in drugi, 2007, 288).

• Vzpostavitev primerne konteksta

Poveljnik si mora zaslužiti zaupanje vseh strani udeleženih v sporu. To vključuje izgradnjo primerne vzdušja kot tudi same fizične postavitve, ki bo med udeleženci v sporu ustvarila pozitivno mnenje o pogajalcu. V ta namen mora poveljnik:

- vedno vzpostaviti skupna pogajanja, če tema pogajanja zadeva več sprtih strani,
- ostati nevtralen ves čas, ko je v vlogi mediatorja,
- čim bolj proučiti udeležence spora, podrobnosti sporazuma ali predmeta pogajanja, kot tudi druge faktorje, kot so geografska značilnost območja in specifične omejitve in prepovedi, vključujoč pravila delovanja,
- pridobiti in obdržati zaupanje vseh strani v sporu, s tem, da je pošten, vlijuden in odločen,
- biti obziren in mora ostati miren in objektivni in
- dosledno spoštovati lokalne, nacionalne zakone in mednarodno pravo.

• Priprave

Temeljite, natančne in zahtevne priprave so pomemben faktor pri zagotovitvi uspešnosti pogajalskega procesa. Osebe čete mora:

- izvajati dosledna pogajanja na vseh nivojih,
- izbrati in pripraviti kraj srečanja, ki je primeren za vse sprte strani,
- poskrbeti za prevajalce in primerne komunikacijske pripomočke,
- zagotoviti, da vse sprte strani in pogajalec uporabljajo topografsko karto iste verzije in v enakem merilu,
- koordinirati vse potrebne premike,
- vzpostaviti lokalno zavarovanje,
- neprestano obveščati nadrejeno poveljstvo o stanju pogajanj in
- poskrbeti, da so srečanja med sprtima stranema dokumentirana.

• Pogajanje

Pogajalec si mora vedno prizadevati, da vzdržuje nadzor nad srečanjem. Imeti mora vse niti v svojih rokah; mora biti odločen, a pripravljen popuščati. Mora biti prilagodljiv in pripravljen sprejeti predloge tako sprtih strani, kot njegovih pomočnikov in svetovalcev. Pogajalec mora:

- izmenjati pozdrave med sprtima stranema
- predstaviti (poimensko) vse udeležence, vključujoč pogajalce in svetovalce,
- začeti pogajanje s sproščujočim klepetom, ki razelektri ozračje,
- dovoliti vsaki strani, da poda svoje izjave, brez prekinjanja in vnaprejšnje presoje,
- beležiti mnenja vseh sprtih strani,
- če stran v sporu predstavi nepravilno tezo, mora dokazati, da je ta teza nepravilna in jo ovreči,
- v kolikor imajo mirovne sile svojo različico razrešitve spora, mora le-to predstaviti sprtim stranem in vzpodbujati sprejetje le-te,
- zaključiti srečanje s predstavitevjo rezultatov pogajanj, kaj se je doseglo in kaj ne
- pogajanja in sporazume ne izvajati v pričo medijev in
- vzdrževati visoke standarde obnašanja, skozi celotno obdobje pogajanja.

5.4 VZPOSTAVITEV OPAZOVALNIC IN KONTROLNIH TOČK

5.4.1 Opazovalnice

Postavitev in delo na opazovalnici je pogosta naloga pehotne čete in njenih podrejenih enot, kadar morajo vzpostaviti območno zavarovanje. Vsaka opazovalnica je vzpostavljena za določen čas in z določenim namenom. Nekatere opazovalnice so jasno vidne in namensko zgrajene, spet druge so prikrite in postavljene z namenom opazovanja ciljnega območja, brez vednosti lokalne populacije. Vsaka opazovalnica mora biti integrirana v sistem posrednega in neposrednega ognja ter širšega načrta opazovanja.

Opazovalnica je po svoji konstrukciji podobna kot bunker, ki ga podpirajo ognjeni položaji, ovire in patrolje. Za dodatno varnost opazovalnice je moč uporabiti ostrostrelce, v vlogi angelov varuhov, ki bdijo nad opazovalnico. Opazovalnica se vzpostavi iz naslednjih namenov:

- pridobivanje obveščevalnih podatkov,
- identifikacija sovražnih borcev in zasega ilegalnega orožja,
- motenje sovražnih premikov in akcij,
- odvrnitve ilegalnih premikov,
- ustvariti trenutno ali začasno cestno blokado,
- nadzorovati premik v dano območje oziroma na določenih cestah,
- demonstracija sile,
- preprečevanje tihotapljenja prepovedanega blaga,
- uveljavitev zahtev mirovnih pogajanj in
- služiti kot opazovalnica, patroljna baza ali oboje.

5.4.2 Kontrolne točke in cestne blokade

Ena pomembnejših nalog pri stabilizacijskem bojnem delovanju je vzpostavitev kontrolnih točk. Postavitev kontrolne točke je postalo za enote na tovrstnih misijah praktično dnevno opravilo, tako da jih lahko vojaki preko številnih ponovitev izvajajo že kot bojni postopek. Postavitev, izgradnja in delo na kontrolni točki mora biti v skladu s faktorji METT-TC, vključno s potrebnim časom za postavitev same točke. Namen vzpostavitve kontrolne točke je praktično enak namenu opazovalnice.

Obstaja več vrst kontrolnih točk.

• Stalne kontrolne točke

Običajno so zgrajene in postavljene z namenom varovanja vojaške baze ali dobro utrjene glavne oskrbovalne poti. Stalne kontrolne točke se čestokrat uporabljajo za zavarovanje vhodov v nastanitvena območja ali baze. Lahko pa so postavljene ob kritična cestna križišča ali pogosto uporabljene ceste, z namenom nadzorovanja vozil in pešcev. Stalne kontrolne točke so lahko konstruirane tako, da omogočajo pregled vseh vozil, ali le naključnih, kar je odvisno od pravil delovanja in faktorjev METT-TC².

- stalne kontrolne točke so učinkovit preprečevalec sovražnikovih namer in obenem pošiljajo med lokalno populacijo pozitivno sporočilo,

² METT-TC...Mission, Enemy, Terrain, Time, Troops and Civil consideration

- lokacija stalnih kontrolnih točk je znana teroristom in upornikom, vojaški poveljnik mora pretehtati med koristnostjo kontrolne točke in cene izgube življenj njegovih podrejenih in
- poveljniki morajo vzeti v zakup, da lahko stalne kontrolne točke hitro postanejo tarča napadov sovražnika.

• Hitro postavljena kontrolna točka

Tovrstne kontrolne točke so predvidene le za kratek čas. Kontrolne točke, postavljene na hitro roko se običajno postavijo tokom izvajanja patrolje. Na hitro postavljena kontrolna točka je v osnovi zelo podobna preiščeni kontrolni točki, le da je postavljena iz priročnih sredstev in za kratek čas.

- hitro postavljena kontrolna točka je mobilna, kar pomeni, da jo lahko hitro premaknemo,
- tovrstna kontrolna točka omogoča večjo prilagodljivost, a po drugi strani ne vliva tolikšnega zaupanja pri lokalnih prebivalcih kot stalna kontrolna točka in
- visoka stopnja prilagodljivosti predstavljajo resno grožnjo za motenje sovražnikovih aktivnosti, prilagodljivost pa omogoča večjo zaščito sil, saj sovražnik ne ve, kje bomo postavili kontrolno točko.

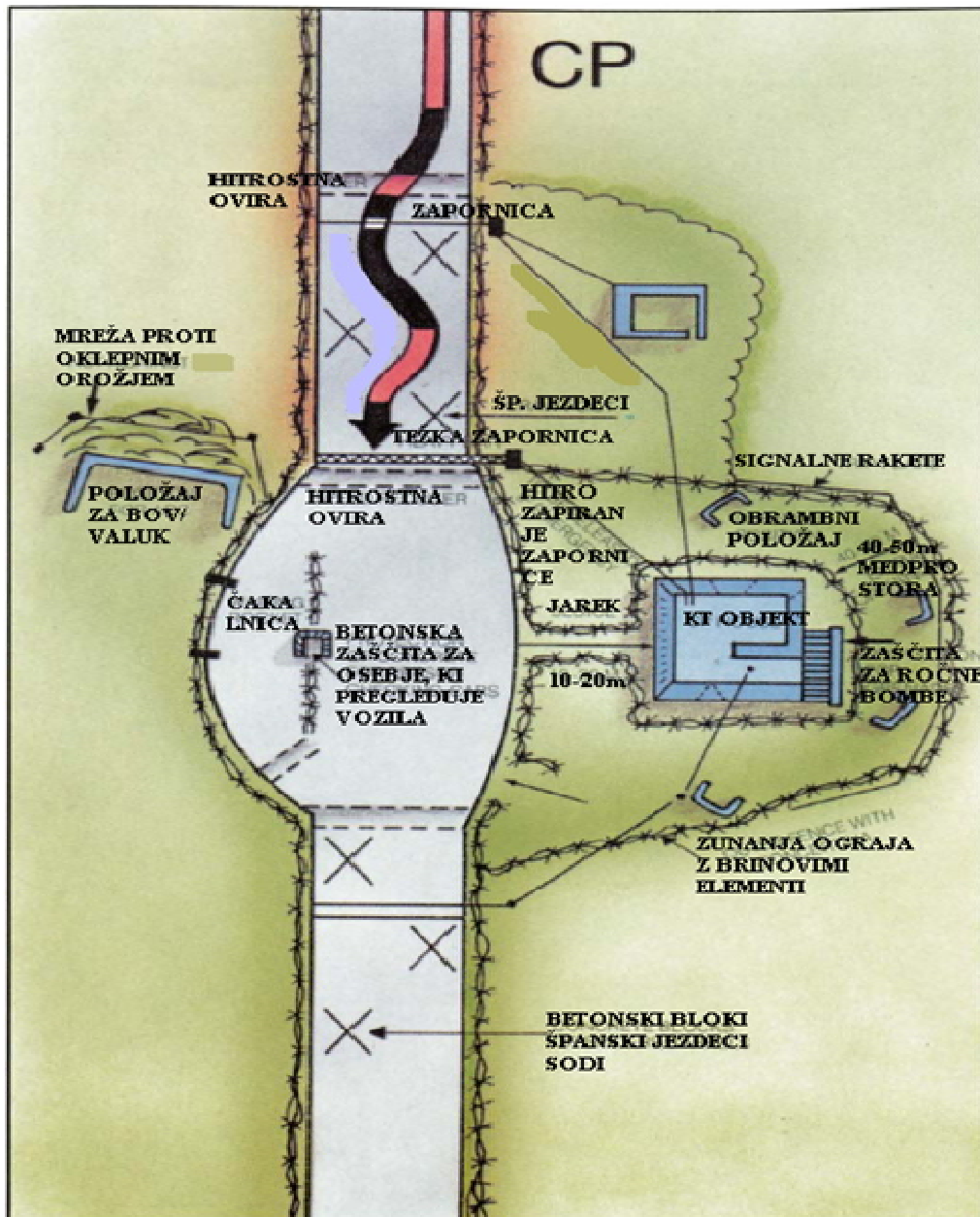
• Mobilne kontrolne točke

Mobilne kontrolne točke se vzpostavijo kot odgovor na pridobljene obveščevalne podatke. Namen tovrstne kontrolne točke je ovirati sovražnikovo gibanje na določenem področju in ob določenem času. Po postavitvi so podobne hitro postavljenim kontrolnim točkam. Če se hitro postavljene točke običajno postavljajo med patroljiranjem, se mobilne postavijo kot odgovor na pridobljene obveščevalne podatke. Mobilne kontrolne točke se postavijo na hitro roko, kar pomeni, da niso vnaprej načrtovane.

• Kontrolna točka z namenom iskanja sovražnika v prometu

Tovrstna aktivnost se izvaja z več skupinami vozil z vkrcanimi vojaki. Običajno gre za dve ali tri vozila, ki patroljirajo v danem območju, z namenom iskanja specifičnega vozila ali osebe. V kolikor se iskano vozilo oziroma oseba najde, se ga zaustavi in preišče. Vozila se običajno premikajo ena za drugim, z vmesnim razmikom, ki je odvisen od zemljišča, vremenskih vplivov in faktorjev METT-TC (50-500m). Če patrolja opazi iskani tip vozila ali osebo v mirovanju, le-tega obkoli in ga preišče oziroma zahteva dodatno podporo. Hitrost premika patrolje je nekoliko manjša kot ostalih udeležencev prometa, saj se na ta način zagotovi, da se med patroljo pomešajo civilni avtomobili, hkrati pa počasnejši člen v prometu vsi začnejo prehitevati, kar omogoča zadnjemu vozilu, da opravlja nadzor prometa, ki ga prehiteva. V kolikor opazi, da ga je prehitelo iskano vozilo, o tem sporoči vodilnemu vozilu. Vodilno vozilo in drugo vozilo v razporedu, se postavita vzporedno, ter tako blokirata cesto, kar prepreči pobeg iskanega vozila, postopoma ustavita vozili in s tem prisilita iskano vozilo, da se ustavi. Sledi preiskava vozila po ustaljenem postopku.

Slika 2: Načelna ureditev kontrolne točke/cestne blokade

Vir: Nordcaps PSO, Tactical Manual

5.5 PREISKAVA

Preiskave predstavljajo pomemben vidik nadzora prebivalstva in virov na danem območju. Potreba po izvajanju preiskav je neprestana. Predmet preiskave so lahko lokalni prebivalci, materialna sredstva, objekti ali zemljišče. Preiskavo običajno izvaja vojaška sila ob sodelovanju z lokalno policijo, lahko pa vojska opravlja preiskavo tudi samostojno (Škerbinc in drugi, 2007, 309). Zloraba preiskave, lahko pripomore k neuspehu operacije. Vojaki

morajo med izvajanjem preiskave postopati zakonito in, v skladu s tem, dokumentirati zaseg kakršnegakoli prepovedanega blaga, dokazov, obveščevalnih dokazov, blaga in drugih malenkosti, da bi jih kasneje lahko uporabili na sodišču kot dokazno gradivo. Pravilna, dosledna in korektna preiskava vzbuja med lokalnim prebivalstvom spoštovanje in podporo.

5.6 PATRULJA

Patruljiranje je pogosta naloga enot med stabilizacijskim bojnim delovanjem. Patrulje so lahko mobilne ali izkrcane. Prednost izkrcane patrolje je v tem, da omogočajo močno prisotnost vojaške enote in stik z lokalno populacijo. To vojaški enoti omogoča pridobivanje vitalnih informacij. Patrulja patroljira neprikrito, po utrjenih poteh in v urbanem okolju. Patrulja želi biti vidna, saj je njen namen demonstracija sile ali vzbujanje občutka varnosti pri lokalnem prebivalstvu. Prisotnostna patrolja sicer opravlja nebojne naloge, mora pa biti usposobljena za hiter prehod v bojno delovanje. Tako mora biti moštvo sposobno prijazno komunicirati z lokalnim prebivalstvom, opravljati naloge ohranjanja miru in biti hkrati pripravljeno na bojne akcije (Grčar, 2009, 270).

5.7 VAROVANJE KONVOJA

Namen spremljanja in varovanja konvojev je zaščita prevoza oseb, hrane, pošte, denarja in drugih sredstev na območju delovanja vojaške enote (Ungar in drugi, 2004, 208). Za tovrstno delovanje morajo biti pehotnim enotam pridodana dodatna transportna sredstva, za izvedbo naloge.

5.8 VZPOSTAVITEV PREHODOV IN ZAVAROVANJE CEST

Tovrstno delovanje je običajno v pristojnosti inženirskih enot. Pehotne enote lahko sodelujejo pri čiščenju cest in zagotovitvi zavarovanja za inženirske enote.

5.9 DELOVANJE V REZERVU

Rezerva ima pri stabilizacijskem bojnem delovanju podobno vlogo kot v konvencionalnih vojaških operacijah, saj tudi v tem primeru omogoča poveljniku, da jo uporabi na več možnih načinov, v skladu z namero nadrejenega poveljstva.

5.10 NADZOR MNOŽICE

Velike skupine, nezakonita zbiranja prebivalcev in javni nemiri predstavljajo resno grožnjo vojaški sili. Pri vzpostavljanju javnega reda in miru, se morajo poveljniki zavedati psihologije množice, željami sovražnika, da manipulira z mediji in s tem, da lahko vojaško enoto kaj hitro preplavi številčnejša množica izgretnikov. Za vzdrževanje javnega reda in miru, nadzoru množic v množičnih demonstracijah, industrijskih, političnih in socialnih nemirih, kaljenju javnega reda in miru ter neredih na danem področju so običajno odgovorne lokalne policijske sile. Naloga vojaške sile je pomoč lokalni policiji in zaščita le-te ter zaščita nedolžnih opazovalcev in lastnine.

6. PROTIUPORNIŠKO DELOVANJE

(Povzeto po priročniku Smartbook – The Small Unit Tactics (Larsen, Wade, 2008, 4-13 – 4-15)).

Uporništvo in protiuporniško delovanje sta kompleksni obliki bojevanja. Globalizacija, tehnološki napredek, urbanizacija in ekstremisti, ki izvajajo samomorilske napade za njihove namene, so nedvomno vplivali na sodobne konflikte; vseeno pa bojevanje v 21. stoletju ohranja mnoge značilnosti, ki so bila uporabljena že v starih časih. Bojevanje ostaja nasilno nasprotje interesov med organiziranimi skupinami, ki ga zaznamuje uporaba sile. Doseganje zmage je še vedno odvisno od zmožnosti skupine, da mobilizira podporo za svoje politične interese (pogosto na verskih ali etničnih temeljih) in da ustvari dovolj sile za doseg političnih posledic. Sredstva za doseg teh ciljev niso omejena na konvencionalne sile, ki jih uporabljajo posamezni narodi ali države.

Uporništvo in njegove taktike so stari kot vojskovanje samo. Upor je opredeljen kot organizirano gibanje, katerega cilj je strmoglavit zakonito vlado z uporabo prevrata in oboroženega konflikta. Povedano drugače, uporništvo je organizirana, dolgotrajna politično-vojaška borba, ki naj bi oslabil nadzor in legitimnost obstoječe vlade, okupacijskih sil ali drugih političnih organov, pri čemer se povečuje nadzor s strani upornikov.

Protiuporniške operacije terjajo simultano uporabo vojaških, paravojaških, političnih, ekonomskih, psiholoških in civilnih sredstev, s pomočjo katerih se onemogoči uporništvo. Bistvo uspešne protiuporniške operacije je v razvoju lokalnih institucij, ki so legitimne v očeh prebivalstva in v sposobnosti zagotovitve temeljnih socialnih pogojev, ekonomskih priložnosti ter javnega reda in varnosti. Razlogi za slabo stanje v državi, ki potrebuje tovrstno pomoč so običajno globoko zakoreninjeni v kulturnih, političnih in socialnih trenjih ali kot posledica nepravilnosti, kar izkoristijo uporniške skupine za prevzem oblasti ali poskus le-tega. Zato uspešna rešitev tovrstnih kriz zahteva uporabo nenasilnih rešitev. Konvencionalne sile, s svojo prisotnostjo, lahko dosežejo kratkotrajno pomiritev ljudstva in zavarujejo prostor, a dolgoročno ne morejo vplivati na rešitev problema. Poleg konvencionalnih vojaških sil je ključna tudi uporaba civilnih agencij in specialnih sil, ki posedujejo določene attribute, ki jim omogočajo, da se pomešajo med lokalno prebivalstvo. Protiuporniške operacije lahko torej definiram kot kombinacijo ofenzivnih, defenzivnih in stabilizacijskih sredstev, ki so potrebna za izgradnjo uspešne vlade, ključnih družbenih institucij in ekonomskega razvoja v tuji državi. Bistvene značilnosti tovrstnih operacij vključujejo zbiranje obveščevalnih podatkov, usposabljanje lokalnih varnostnih sil, izvajanje zased in diverzantskih akcij proti upornikom, nadzor ter osvajanje podpore v očeh lokalnega prebivalstva na območju operacije (McManners, 2003, 47).

6.1 VIDIKI PROTIUPORNIŠKEGA DELOVANJA

Funkcionalni imperativ vojaške sile je boriti se in zmagati v vojnah države, oziroma jo obraniti pred sovražnikom. V svoji zgodovini pa je bila vojaška sila vključena v izvajanje številnih nalog, v katerih ni šlo samo za čisto bojevanje; to še posebej velja za izvajanje protiuporniških operacij. Protiuporniško delovanje od pripadnikov oboroženih sil zahteva, da so pripravljene tako za boj kot izgradnjo državnega aparata – odvisno od varnostne situacije in številnih drugih dejavnikov.

Vse mednarodne operacije in misije, ki se izvajajo v tujini – vključno s protiuporniški operacijami – vključujejo ofenzivne, defenzivne in stabilizacijske operacije, ki jih poveljniki združujejo za doseg zelenega končnega stanja. Natančen način združevanja se razlikuje glede na situacijo in nalogo. Poveljniki vsako operacijo tehtajo na temelju svoje ocene faze

vojskovanja in situacije v svojem območju delovanja. Tako premikajo poudarek med temi operacijami, kot je to potrebno za spoprijemanje s situacijo v različnih delih območja delovanja, ob čemer nadaljujejo z uresničevanjem celotnih ciljev.

Ofenzivne in defenzivne operacije so sestavni del protiuporniškega delovanja. V tem pogledu se protiuporniško delovanje razlikuje od operacij za vzdrževanje miru, dejansko je to ključna točka. V operacijah za vzdrževanje miru se ne pričakuje bojevanja in cilj je ravno v preprečevanju nasilja. V protiuporniškem delovanju taka odsotnost lahko dejansko prikriva uporniške priprave za boj.

V skoraj vsakem primeru se protiuporniške sile soočajo s prebivalstvom, katerega manjšina aktivno podpira vlado, in s prav tako majhnim delom militantne frakcije, ki ji nasprotuje. Za uspeh mora biti vlada sprejeta kot legitimna s strani večine neopredeljene sredine, ki vključuje tudi pasivne podpornike na obeh straneh. Ker je lahko zasejati nered, običajno ni dovolj, da protiuporniške sile dobijo 51 odstotkov podpore ljudstva; pogosto je pomembna trdna večina. Tako je lahko pasivno prebivalstvo vse, kar je potrebno, da uporniki dosežejo politično moč.

6.2 NARAVA PROTIUPORNIŠKEGA DELOVANJA

Protiuporniške operacije zahtevajo usklajeno izvajanje vojaških, paravojaških, političnih, gospodarskih, psiholoških in civilnih aktivnosti. Uspešne protiuporniške sile podpirajo legitimne lokalne institucije ali pa razvijajo te institucije oziroma njihovo sposobnost zagotavljanja osnovnih storitev, gospodarskih priložnosti, javnega reda in miru ter varnosti. Sporna politična vprašanja pogosto izvirajo iz kulture, ideologije, družbenih napetosti in nepravilnosti. Kot takšna niso naklonjena nenasilnim rešitvam. Vojaške sile lahko na silo dosežejo poslušnost in zavarujejo območja, ne morejo pa same doseči potrebne politične rešitve za razrešitev situacije. V uspešnih protiuporniških prizadevanjih sodelujejo civilne agencije, vojaške sile in večnacionalne sile. S temi prizadevanji se odločno bojujejo proti temeljem uporništva in ne zgolj proti samim upornikom, in na celovit način rešujemo osrednje probleme države gostiteljice. Voditelji držav gostiteljic morajo odločno sodelovati v teh prizadevanjih in v končni fazi prevzeti glavno odgovornost zanje.

Protiuporniško delovanje ima, v teoriji, tri nejasna stanja, ki si jih lahko razlagamo s pomočjo medicinske analogije.

• Začetna faza: »Zaustavitev krvavitve«

Na začetku so protiuporniške operacije podobne nujni prvi pomoči pacientu. Cilj je zaščititi prebivalstvo, zavreti pobudo in zagon upornikov in vzpostaviti razmere za nadaljnji spopad. Izvesti je mogoče omejene ofenzivne operacije, ki pa jih dopolnjujejo stabilizacijske operacije, usmerjene v civilno varnost. Med to fazo se zbirajo informacije v zvezi z našimi in sovražnimi silami, ki so potrebne za oblikovanje skupne operativne slike, pripravijo pa se tudi začetne tekoče ocene. S protiuporniškim delovanjem se začne oblikovati tudi informacijsko okolje, vključno s pričakovanji lokalnega prebivalstva.

• Vmesna faza: »Bolniška oskrba-okrevanje«

Za vmesno fazo so značilna prizadevanja, katerih cilj je pomagati pacientu v procesu dolgoročnega okrevanja ali povrnitve zdravja, kar v tem primeru pomeni doseganje stabilnosti. V tej fazi so protiuporniške sile najbolj aktivne in odločno delujejo v vseh logičnih linijah delovanja. V tej fazi želimo razviti in vzpostaviti stalne zmogljivosti in zmožnosti znotraj vlade in varnostnih sil države gostiteljice. Ko se zagotovi civilna varnost, se prizadevanja usmerijo tudi v vodenje, zagotavljanje osnovnih storitev in spodbujanje

gospodarskega razvoja. Razvijejo in okrepijo se odnosi z ustreznimi sogovorniki znotraj vlade in varnostnih sil države gostiteljice ter z lokalnim prebivalstvom. S temi odnosi se poveča pretok obveščevalnih informacij iz človeških ter drugih virov. Te obveščevalne informacije omogočajo premišljene ofenzivne operacije v sodelovanju z varnostnimi silami države gostiteljice. Država gostiteljica povečuje svojo legitimnost z zagotavljanjem varnosti, širjenjem učinkovitega vodenja, zagotavljanjem osnovnih storitev in dosegom postopnega uspeha pri uresničevanju pričakovanj javnosti.

• **Končna faza: »Ambulantna oskrba-prehod k samooskrbi«**

Značilnost tretje faze je širitev stabilizacijskih operacij v konfliktnih območjih, najbolje z uporabo sil države gostiteljice. Glavni cilj te faze je prenos odgovornosti za protiuporniške operacije na vodstvo države gostiteljice. V tej fazi imajo večnacionalne sile v odnosu do države gostiteljice vedno bolj podporno vlogo in prenesejo odgovornost, kjerkoli in kadarkoli je to mogoče. Na nekaterih območjih so morda še vedno potrebne hitre odzivne sile in zmogljivosti ognjene podpore, vendar pa v vseh logičnih linijah delovanja več nalog opravljajo sile države gostiteljice, z omejeno pomočjo večnacionalnih svetovalcev. S krepitvijo varnosti, vodenja in gospodarske sposobnosti države gostiteljice se zmanjša potreba po pomoči iz tujine. Na tej stopnji je država gostiteljica že vzpostavila ali ponovno vzpostavila sisteme, potrebne za zagotavljanje učinkovitega in stabilnega vodenja, ki ohranja pravno državo. Vlada ves čas varuje svoje državljane ter ohranja in gradi svojo legitimnost z učinkovitim vodenjem. Uspešno je izolirala upornišтво in je sposobna obvladovati in izpolnjevati pričakovanja celotnega prebivalstva države.

7. ZGODOVINSKA NAČELA PROTIUPORNIŠKEGA DELOVANJA (Povzeto po priročniku Smartbook – The Small Unit Tactics (Larsen, Wade, 2008, 4-18 – 4-17)).

Naslednja načela izvirajo iz preteklih protiuporniških delovanj:

7.1 LEGITIMNOST JE GLAVNI CILJ

Prvi cilj katerekoli protiuporniške operacije je pospešiti razvoj učinkovitega vladanja s strani legitimne vlade. Protiuporniške sile dosegajo ta cilj z uravnoteženo uporabo tako vojaških kot nevojaških sredstev. Vse vlade vladajo s kombinacijo odobravanja in prisile. Vlade, ki jih opisujemo kot legitime, vladajo predvsem z odobravanjem državljanov; nelegitimne, pa se nagibajo k temu, da se v večini ali celoti zanašajo na prisilo. Državljeni slednje ubogajo državo bolj zaradi strahu pred posledicami drugačnega ravnanja, kot pa da bi prostovoljno sprejemali njeno vladavino. Vlada, ki črpa svojo moč iz državljanov, se usmerja v to, da jo njeni državljeni sprejemajo kot legitimno. Še vedno pa uporablja prisilo – na primer proti kriminalcem – vendar večina državljanov prostovoljno sprejema njeno vladavino.

7.2 POMEMBNA JE ENOTNOST PRIZADEVANJ

Enotnost prizadevanja mora biti prisotna v vsaki vrsti protiuporniških operacij. V nasprotnem primeru dobronamerne, a neusklajene dejavnosti lahko ena drugo nevtralizirajo ali pa upornikom ponudijo šibke točke, ki jih ti lahko izkoristijo. V idealnem primeru ima en sam vodja protiuporniških sil pristojnost nad vsemi vladnimi agencijami, vključenimi v protiuporniške operacije. Vseeno pa si običajno vojaški poveljniki prizadevajo doseči enotnost prizadevanj preko povezave z vodji široke množice nevojaških organizacij. Veleposlanik Združenih držav in njegova skupina, skupaj z visokimi predstavniki države gostiteljice, morajo biti ključni dejavniki pri načrtovanju na višji ravni; podobne povezave so potrebne po vsej liniji poveljevanja.

7.3 POLITIČNI DEJAVNIKI SO TEMELJNI

General Chang Ting-chen iz Mao Zedongovega centralnega komiteja je nekoč dejal, da je revolucionarna vojna v 80 odstotkih politična in samo v 20 odstotkih vojaška dejavnost. Tako trditev lahko izpodbijamo in je zagotovo odvisna od stopnje razvoja uporniškega delovanja; vseeno pa zajema dejstvo, da imajo politični dejavniki prednost v protiuporniškem delovanju. Na začetku protiuporniške operacije se vojaške operacije morda zdijo prevladujoče, saj varnostne sile izvajajo operacije za zaščito prebivalstva in ubijajo ali zajemajo upornike; vseeno pa morajo politični cilji voditi vojaški pristop. Poveljniki, na primer, morajo presoditi, kako operacije prispevajo h krepitvi legitimnosti vlade države gostiteljice in k doseganju političnih ciljev. To pomeni, da morajo politični in diplomatski vodje aktivno sodelovati v celotnem izvajanju (načrtovanje, priprava, izvedba in ocena) protiuporniških operacij. Politični in vojaški vidiki uporniških delovanj so tako tesno povezani, da so pravzaprav neločljivi. Mnogi uporniški pristopi to dejstvo prepoznavajo. Vojaške dejavnosti, ki se izvajajo brez ustrezne ocene svojih političnih učinkov, imajo v najboljšem primeru za posledico zmanjšano učinkovitost, v najslabšem primeru pa so neproduktivne. Razreševanje večine uporniških delovanj zahteva politično rešitev; tako je nujno, da protiuporniške dejavnosti ne ovirajo doseganje te politične rešitve.

7.4 PROTIUPORNIŠKE SILE MORAJO RAZUMETI OKOLJE

Uspešno izvajanje protiuporniških operacij je odvisno od celovitega razumevanja družbe in kulture, znotraj katerih se te operacije izvajajo. Pripadniki oboroženih sil morajo glede prebivalstva v območju delovanja razumeti naslednje:

- organiziranost ključnih skupin v družbi,
- odnose in napetosti med skupinami,
- ideologije in pripovedovanja, ki odmevajo v skupinah,
- vrednote skupin (vključno s plemeni), interesi in motivacije,
- sredstva in načine, s katerimi skupine komunicirajo in
- družbeni sistem voditeljstva.

V večini protiuporniških operacij, imajo uporniki očitno prednost poznavanja lokalnih razmer. Ker poznajo jezik se lahko z lahkoto gibljejo znotraj družbe in bolj verjetno razumejo interese prebivalstva. Uspešne protiuporniške operacije zato zahtevajo večji poudarek na posamezni veščinah, kot je poznavanje jezika in kulture, v primerjavi s konvencionalnim bojevanjem.

7.5 OBVEŠČEVALNA DEJAVNOST JE KLJUČNI DEJAVNIK OPERACIJE

Brez dobre obveščevalne dejavnosti so protiuporniške sile kot slepi boksarji, ki trošijo svojo energijo z mlatenjem po nevidnem sovražniku in morda povzročajo nehoteno škodo. Z dobro obveščevalno dejavnostjo pa so protiuporniške sile kot kirurgi, ki izrežejo rakavo tkivo in ob tem druge življenjske organe puščajo nedotaknjene. Uspešne operacije se oblikujejo na podlagi pravočasnih, podrobnih in zanesljivih obveščevalnih podatkov, ki se zbirajo na najnižji možni stopnji in so razdeljeni vsem silam.

Zaradi razpršene narave protiuporniških operacij so lastne dejavnosti protiuporniških sil ključni generator obveščevalnih podatkov. Kjer operacije proizvajajo obveščevalne podatke, ki poganjajo nadaljnje operacije, se izoblikuje cikel. Poročanje enot, pripadnikov področne skupine in pridruženih civilnih agencij je pogosto pomembnejše kot poročanje specializiranih obveščevalnih organov. Ti dejavniki, skupaj s potrebo po vzpostavitvi ugodnega tempa (stopnje vojaških operacij), vodijo v zahtevo po izdelavi in razdeljevanju obveščevalnih podatkov na najnižji nivo.

7.6 UPORNIKE JE POTREBNO OSAMITI OD NJIHOVIH VIROV IN PODPORE

Lažje kot ubiti vse upornike, je ločiti uporniško delovanje od njegovih virov in ga pustiti odmreti. Jasno je, da bo ubijanje ali zajetje upornikov potrebno, še posebej ko uporniško delovanje temelji na verskem ali ideološkem ekstremizmu. Vseeno pa je to, da bi ubili vse upornike, običajno nemogoče. Poskus česa takega je v nekaterih primerih lahko tudi neproduktiven; s tem se tvega vzbujanje nezadovoljstva med ljudmi, ki ustvarja občutek mučeništva, kar motivira nove rekrute in ustvarja cikel maščevanja.

Dinamične uporniške skupine lahko hitro nadomestijo izgube. Izkušene protiuporniške sile morajo tako od teh krepitve sposobnih sil odrezati vire. Nekatere vire je moč zmanjšati s popravo družbenih, političnih in ekonomskih nepravilnosti, ki vzpodbujajo uporniško delovanje. Fizično podporo lahko prekinemo z nadzorom prebivalstva ali varovanjem meje. Za omejevanje finančne podpore bo morda potrebna mednarodna ali lokalna akcija. Vseeno pa je posebej težko od njihovih gibal in virov podpore osamiti upornike v urbanem okolju. Ti lahko delujejo v majhnih, ločenih celicah, ki so običajno v celoti ali napol neodvisne. Te celice imajo pogosto svoje lastne podporne mehanizme in le malo od njih, če

sploh katere, se povezuje s prebivalstvom in jim protiuporniške sile lahko sledijo.

7.7 BISTVENA JE VARNOST V OKVIRU VLADAVINE PRAVA

Temelj vsakega protiuporniškega prizadevanja je vzpostavitev varnosti za civilno prebivalstvo. Brez varnega okolja ni mogoče izpeljati nobene trajne reforme, nered pa se širi. Da bi vzpostavili legitimnost, poveljniki prenesejo varnostne dejavnosti z bojnih operacij na uveljavljanje prava takoj, ko je to mogoče. Če se na upornike gleda kot na kriminalce, izgubijo javno podporo. Uporaba legalnega sistema, ki se vzpostavi v skladu z lokalno kulturo in praksami soočanja s takimi kriminalci, povečuje legitimnost vlade države gostiteljice. Vojaki pomagajo pri vzpostavitvi institucij države gostiteljice, ki podpirajo legalni režim, vključno s policijskimi silami, sistemi sodišč in kazenskimi objekti. Pomembno se je zavedati, da mora stopnja nasilja biti zmanjšana do te mere, da lahko policijske sile vzdržujejo red pred kakršnikoli prehodom; protiuporniške sile ne bodo mogle zaščititi prebivalstva in lahko izgubijo legitimnost, pridobljeno s prehodom.

7.8 PROTIUPORNIŠKE SILE SE MORAJO PRIPRAVITI NA DOLGOTRAJNO DELOVANJE

Uporniška delovanja so že po naravi dolgotrajna. Zato protiuporniške operacije zahtevajo znatne stroške v obliki časa in virov. Prebivalstvo je lahko bolj kot upornikom naklonjeno vladi države gostiteljice, vseeno pa ljudje vlade aktivno ne podpirajo, če niso prepričani, da imajo protiuporniške sile sredstva, zmožnosti, moč in voljo za zmago. Temeljni boj upornikov je boj proti vladi, ne pa boj proti tuji vojaški sili; vseeno pa je podpora tujih vojaških sil lahko bistvena za izgrajevanje javnega zaupanja v sposobnost vlade. Ljudstvo mora imeti zaupanje v trajno moč tako protiuporniških sil kot vlade države gostiteljice. Uporniki in lokalno prebivalstvo pogosto verjamejo, da bodo tuje vojaške sile zaradi nekaj žrtev in v nekaj letih opustile protiuporniška prizadevanja. Stalna potrjevanja privrženosti, podprta z dejanji, lahko presežejo tako dožemanje in podprejo vero v trdnost podpore tujim silam. Ampak tudi najmočnejša privrženost in podpora tujim silam ne bo uspešna, če ljudstvo ne dojema, da ima vlada države gostiteljice podobno voljo in moč. Tuje vojaške sile morajo pomagati pri oblikovanju teh zmožnosti in podpirati tak vtis.

8. SODOBNI IMPERATIVI PROTIUPORNIŠKEGA DELOVANJA (Povzeto po priročniku Smartbook – The Small Unit Tactics (Larsen, Wade, 2008, 4-18 – 4-19)).

Nedavne izkušnje iz protiuporniškega delovanja so pokazale na pomemben niz dodatnih imperativov, ki jih je potrebno upoštevati za uspeh.

8.1 UPRAVLJANJE Z INFORMACIJAMI IN PRIČAKOVANJI

Informacije in pričakovanja so povezani; izurjene protiuporniške sile upravljajo z obojim. Da bi omejili nezadovoljstvo in izgradili podporo, vlada države gostiteljice in katerekoli protiuporniške sile, ki ji pomagajo, oblikujejo in vzdržujejo stvaren niz pričakovanj med ljudstvom, lastnimi vojaškimi silami in mednarodno skupnostjo. Obveščevalne operacije (vključno s psihološkimi operacijami in s tem povezanimi dejavnostmi v zvezi z javnimi zadevami in civilno-vojaškimi operacijami) so ključna orodja za doseg tega. Z doseganjem stalnega napredka glede niza razumnih pričakovanj lahko povečamo strpnost prebivalstva, ko gre za neizbežne nevarnosti, povezane s prihodnjimi protiuporniški operacijami. Kjer so za vzpostavljanje režima prisotne večje sile, tak napredek lahko podaljša obdobje, preden se osvobodilna vojska začne dojemati kot okupacijska.

Tuje sile začenjajo s privzetim izzivom zaradi svojega slovesa glede uresničevanja ciljev. To se nanaša na izraženo nezaupanje, da država, ki je gospodarsko zelo napredna, ne more hitro obnoviti osnovnih služb v dani deželi. Tuje državne agencije se morajo pri poskusih širjenja navdušenja za svoja prizadevanja izogibati dajanju neuresničljivih obljub. V nekaterih kulturah se neuspeh pri doseganju obljubljenih rezultatov samodejno razlaga kot namerna prevara in ne kot dobre namere, ki so se izjalovile. V drugih kulturah so pretirane obljube običajne in ljudje ne pričakujejo, da se jih bodo držali. Uspešne protiuporniške sile razumejo lokalna pravila; za nadzor nad pričakovanji uporabljajo lokalnemu okolju prilagojene pristope. Obvladovanje pričakovanj vključuje tudi prikaz gospodarskega in političnega napredka, da se ljudstvu predstavi, kako se življenje izboljšuje. Povečevanje števila ljudi, ki čutijo, da imajo svoj delež v uspehu države in njene vlade, je ključ do uspešnih protiuporniških operacij. Na koncu se, v veliki meri, zmaga doseže s prepričevanjem ljudstva, da bo njihovo življenje boljše pod vlado države gostiteljice kot pa pod uporniškim režimom.

8.2 UPORABA USTREZNE STOPNJE SILE

Vsaka uporaba sile ima za posledico niz odzivov. Včasih so potrebni ogromni napori za uničenje ali zastraševanje sovražnikov ter za pomiritev prebivalstva. Pogosto je skrajne uporniške bojovnike potrebno ubiti. V vsakem primeru pa morajo protiuporniške sile vseeno skrbno preračunati vrsto in obseg sile, ki bo uporabljena, ter kdo jo uporablja za katerokoli operacijo. Operacija, v kateri ubijemo pet upornikov, je neproduktivna, če stranska škoda vodi v rekrutiranje nadaljnjih petdeset upornikov.

V protiuporniškem okolju je za poveljnike bistveno, da privzamejo ustrezne in umerjene stopnje sile in da to silo uporabijo natančno, tako da z njo opravijo nalogo brez povzročanja nepotrebnih izgub življenj ali trpljenja. Običajno protiuporniške sile lahko uporabijo eskalacijo sile za zmanjšanje morebitnih izgub življenj. Ti postopki so posebej ustrezni med operacijami varovanja konvoja in na kontrolnih točkah ter cestnih blokadah. Eskalacija sile se nanaša na uporabo manjših sredstev sile, kjer bi taka uporaba verjetno dosegla želene učinke in vojaki to lahko storijo brez tega, da v nevarnost postavljajo sebe, druge ali izvedbo

naloge. Postopki eskalacije sile ne omejujejo pravice do samoobrambe, vključno z uporabo smrtonosne sile, kjer je taka sila potrebna za obrambo pred sovražnim dejanjem ali izkazano sovražno namero. Poveljniki zagotavljajo, da so njihovi vojaki ustrezno usposobljeni za take postopke in, še pomembnejše, za metode ustvarjanja takih situacij, ko morajo vodje manjših enot sprejemati manj trenutnih in za življenje usodnih odločitev.

Prav tako je pomembno, kdo uveljavlja silo. Če ima policija države gostiteljice primeren ugled, kar se tiče pristojnosti in nepristranskosti, je bolje, da sama izvaja aktivnosti, v mestnih območjih bo prebivalstvo smatralo tako uporabo sile kot bolj legitimno. To velja tudi, če policija ni tako dobro oborožena ali zmogljiva kot vojaške enote. Vseeno pa lokalne okoliščine vplivajo na to odločitev. Če se policija dojema kot del etnične ali sektaške skupine, ki zatira prebivalstvo, je njihova uporaba lahko neproduktivna. Uspešne protiuporniške sile tako razumejo značaj lokalne policije in dojemanje prebivalstva tako policije kot vojaških enot. To razumevanje je v pomoč pri zagotavljanju tega, da je uporaba sile ustrezna in krepi vladavino prava.

8.3 UČENJE IN PRILAGAJANJE

Uspešne protiuporniške sile so učeča se organizacija. Uporniki se stalno gibljejo med vojaškimi in političnimi fazami in taktikami. Poleg tega uporniki, ki so v omrežju, stalno izmenjujejo informacije o šibkih točkah svojih sovražnikov – celo z uporniki na oddaljenih vojskovališčih. Vseeno pa se izurjene protiuporniške sile lahko prilagajajo vsaj tako hitro kot uporniki. Vsaki enoti je potrebno omogočiti opazovanja, pridobivanje in uporabo izkušenj ter oceno rezultatov. Poveljniki morajo razviti učinkovit sistem za kroženje najboljših praks v celotnem obsegu njihovega poveljevanja. Bojni poveljniki bodo morda morali iskati tudi nove zakone ali politike, ki potrjujejo ali podpirajo potrebne spremembe. Uporniki premikajo svoja območja delovanja, pri čemer iščejo šibke člene, tako da se zahtevajo široke pristojnosti v vseh protiuporniških silah.

8.4 POOBLAŠČANJE NAJNIŽJIH RAVNI

Poveljevanje na podlagi naloge je opravljanje vojaških operacij preko decentraliziranega izvajanja, temelječega na poveljih za nalogo za njeno uspešno uresničitev. Učinkovito poveljevanje na podlagi naloge zagotavljajo podrejeni voditelji na vseh ravneh, ki izvajajo strokovne pobude v okviru poveljnikove namere, da uresničijo naloge. Za to je potrebno okolje, v katerem vlada zaupanje in medsebojno razumevanje. Gre za prednostno metodo poveljevanja in kontrole sile med vsemi vrstami operacij. V okviru poveljevanja na podlagi naloge poveljniki seznanjajo podrejene z nalogo, namero njihovega poveljnika, s konceptom delovanj in z viri, ustreznimi za izvedbo naloge. Višji poveljniki pooblaščaj podrejene, da odločajo znotraj poveljnikove namere. Podrobnosti izvedbe prepuščajo svojim podrejenim in od njih pričakujejo, da bodo uporabili pobudo in presojo za izvedbo naloge.

Poveljevanje na podlagi naloge je popolnoma umeščeno v mozaično naravo protiuporniških operacij. Lokalni poveljniki najbolje razumejo situacijo v svojem območju. V okviru poveljevanja na podlagi naloge jim je dan dostop ali nadzor do virov, potrebnih za zbiranje pravočasnih obveščevalnih podatkov, izvajanje uspešnih taktičnih operacij in upravljanje z obveščevalnimi ter civilno-vojaškimi operacijami. Tako se uspešne protiuporniške operacije decentralizirajo, poveljniki pa so dolžni svojim podrejenim, da kar največ zmogljivosti prenesejo na njihovo raven. Poveljevanje na podlagi naloge vzpodbuja iniciativo podrejenih in zagotavlja učenje, ki se mora pojavljati na vsaki ravni. Glavna značilnost protiuporniških sil je ta, da se lahko prilagajajo in odzivajo prav tako hitro kot uporniki.

8.5 PODPORA DRŽAVI GOSTITELJICI

Sile vključene v protiuporniška prizadevanja, so tam, da pomagajo vladi države gostiteljice. Dolgoročni cilj je omogočiti državi, da deluje samostojno. Na koncu mora država gostiteljica zmagati sama. Da bi to dosegli, je potrebno razviti sposobne lokalne vodje in institucije. Tuje sile in njihove agencije lahko pomagajo, toda elementi države gostiteljice morajo sprejeti odgovornost za doseg resnične zmage. Čeprav bi bilo za vojaške enote morda lažje, če bi operacije izvedle same, je bolje delati na krepitvi lokalnih sil ter institucij in jim potem pomagati. Vlade držav gostiteljic so končno odgovorne za reševanje svojih lastnih problemov. Dejansko se na vse tuje vojske gleda kot na vsiljivce in okupatorje; prej ko se glavna prizadevanja prenesejo na institucije države gostiteljice, brez nesprejemljive degradacije, bolje bo.

9. PROTISLOVJA PROTIUPORNIŠKEGA DELOAVNJA

(Povzeto po priročniku Smartbook – The Small Unit Tactics (Larsen, Wade, 2008, 4-20 – 4-22)).

Načela in imperativi razkrivajo, da protiuporniško delovanje predstavlja kompleksen in pogosto nepoznan niz nalog in razmislekov. Na mnoge načine je izvajanje protiuporniškega delovanja v nasprotju s tradicionalnimi pogledi na vojno – čeprav so protiuporniške operacije v resnici izoblikovale velik del vojaških izkušenj. Nekateri značilni paradoksi protiuporniškega delovanja so predstavljeni kot primeri različnega in potrebnega niza razmišljanja. Ta protislovja naj bi spodbudili razmišljanja, ne da bi jih omejevali. Uporabnost razmišljanj v ozadju teh protislovij je odvisna od dojetanja lokalne situacije in stanja uporniškega delovanja. Tako na primer včasih svarila, da več kot je uporabljene sile, manj učinkovita je, ne moremo uporabiti, ko sovražnik prihaja preko barikad; vseeno pa je ta misel uporabna, ko v nekem območju dosežemo večjo varnost. Na kratko, teh protislovij ne moremo zožiti na nek kontrolni seznam, ampak jih moramo prej uporabiti s precejšnjo mero razmišljanja.

• Včasih velja, da bolj ko ščitiš svoje sile, manj varne so lahko

Končni uspeh v protiuporniškem delovanju se doseže z zaščito prebivalstva, ne pa protiuporniških sil. Če vojaške sile ostanejo v svojih zgradbah, izgubijo stik z ljudmi, dajejo videz, da so prestrašene in prepuščajo pobudo upornikom. Treba je izvajati temeljito patroljiranje, zasede in prisluškovalne dejavnosti po operacijah, pri čemer se tveganje deli s prebivalstvom in vzdržuje stik. Učinkovitost vzpostavljenih patroljnih in operativnih podpornih baz moramo primerjati z učinkovitostjo uporabe baz večjih enot. Tovrstne prakse zagotavljajo dostop do obveščevalnih podatkov, potrebnih za izpeljavo operacij. Če jim sledimo, krepimo povezave s prebivalstvom, kar pomaga vzpostaviti resnično legitimnost.

• Včasih več uporabljene sile pomeni, da je ta manj učinkovita

Vsaka uporaba sile ima za posledico veliko učinkov, od katerih ne moremo vse predvideti. Več sile uporabimo, večja je možnost stranske škode. Uporaba večje sile prav tako povečuje priložnost za uporniško propagando, ki smrtonosne vojaške dejavnosti prikazuje kot brutalne. V nasprotju s tem pa natančna in razsodna uporaba sile krepí vladavino prava, ki jo je potrebno vzpostaviti. Kot smo zgoraj omenili, je ključ za protiuporniške sile spoznanje, kdaj je potrebno več sile – in kdaj je morda neproduktivna. Ta presoja vključuje stalno presojanje varnostne situacije in občutek za časovno izvedbo glede na uporniške akcije.

• Bolj uspešno kot je protiuporniško delovanje, manj sile lahko uporabimo in več tveganja moramo sprejeti

To protislovje je v resnici dodatek k prejšnjemu. Ko se stopnja uporniškega nasilja zmanjša, zahteve mednarodnega prava in pričakovanja prebivalstva vodijo k zmanjševanju neposrednih vojaških dejavnosti protiuporniških sil. Več opore se pričakuje od policijskega dela, pravila delovanja se lahko zaostrijo in enote se lahko soočijo s povečanimi omejevanji. Vojaki bodo morali sprejeti tudi več tveganja pri vzdrževanju stikov z ljudmi.

• Včasih je to, da ne naredimo nič najboljše reakcija

Uporniki pogosto izvedejo teroristično dejanje ali gverilski napad z osnovni ciljem izzvati protiuporniške sile, da se prekomerno odzovejo ali se vsaj odzovejo na način, ki ga uporniki lahko izkoristijo – na primer z ognjem na množico ali izvajanjem operacij čiščenja, kar ustvari več sovražnikov, kot če bi se umaknili z ulic. Če je ocena učinkov variante delovanja,

da bi bile posledice bolj negativne kot pozitivne, je potrebno razmisliti o drugi možnosti – morebitno celo s tem, da se ne deluje.

- **Najboljše orožje za protiuporniško delovanje ne strelja krogel**

Protiuporniške sile pogosto dosegajo največ uspeha z zbiranjem javne podpore in legitimnosti za vlado države gostiteljice z dejavnostmi, ki ne vključujejo ubijanja upornikov. Dokazano je odločilen boj za mnenje ljudi; zato je sinhronizacija obveščevalnih dejavnosti, skupaj s prizadevanji drugih lokalnih organizacij bistvenega pomena. Vsako dejanje, vključno z uporabi sile je potrebno opremiti z informacijsko zaščito. Medtem ko je varnost bistvenega pomena za določanje stopnje celotnega napredka, trajna zmaga prihaja iz močnega gospodarstva, politične udeležbe in obujenega upanja. Posebej po tem, ko se doseže varnost, imajo finance in volilne glasovnice pomembnejše učinke kot bombe in krogle. Gre za čas, ko denar pomeni strelivo. Odvisno od stanja uporniškega delovanja, se morajo vojaki zatorej pripraviti za izvajanje številnih nevojaških nalog v podporo protiuporniškim prizadevanjem. Vsakdo ima vlogo v izgrajevanju države, ne samo ministrstvo za zunanje zadeve in osebje za civilne zadeve.

- **Če država gostiteljica naredi nekaj na sprejemljiv način, je bolje, kot če to mi storimo dobro**

Prav tako, kot je pomembno razmisliti o tem, kdo izvaja operacijo, je pomembna ocena, kako dobro je bila ta opravljena. Kjer tuje sile podpirajo državo gostiteljico, dolgoročni uspeh zahteva postavitve sposobnih voditeljev in institucij države gostiteljice, ki lahko nadaljujejo svoje delo brez večje podpore drugih držav. Dlje kot traja ta proces, bolj se bo zmanjšala podpora tujim silam in vedno več lokalnega prebivalstva se bo spraševalo glede legitimnosti svojih lastnih sil in vlade. General Creighton Abrams, ameriški poveljnik v Vietnamu leta 1971, je to dejstvo priznal, ko je dejal, da obstaja jasen dokaz, da so pri nekaterih stvareh pomagali preveč. S tem so zadrževali Vietnamce, da bi to opravili sami. Tega ne bi smeli, oni bi to morali. Bolj ko se približamo temu, bolj je to zanje in bolj je to za nas. T. E. Lawrence je podobno dejal, ko je vodil arabski upor proti otomanskemu imperiju leta 1917: »Ne poizkušajte narediti preveč s svojimi lastnimi rokami. Bolje je, da Arabci to naredijo sprejemljivo, kot da vi sami naredite popolno. To je njihova vojna in vi ste tu, da jim pomagate, ne pa da zanje zmagate". Vseeno pa je ključna beseda v nasvetu Lawrencea 'sprejemljivo'. Če država gostiteljica ne more delovati sprejemljivo, potem morajo morda delovati protiuporniške sile, ki jo podpirajo. Izkušnje, poznavanje območja delovanja in kulturna občutljivost so bistvenega pomena za odločanje o tem, kdaj je taka akcija potrebna.

- **Če taktika deluje ta teden, morda naslednji teden ne bo; če deluje v tej pokrajini, v naslednji morda ne bo**

Sposobne uporniške sile so prilagodljive. Pogosto so del široko razširjene mreže, ki komunicira stalno in nemudoma. Uporniki se hitro prilagajajo na uspešne protiuporniške prakse in hitro razširjajo informacije med svojim delovanjem. Dejansko velja, da bolj kot je uspešna protiuporniška taktika, hitreje postane zastarela, saj se morajo uporniki bojevati proti njej. Uspešni vodje na vseh ravneh se izogibajo samozadovoljstvu in so vsaj tako prilagodljivi kot njihovi sovražniki. Pri tem ne obstaja kaken utrjen niz postopkov protiuporniškega delovanja. Pomemben je stalen razvoj novih praks.

- **Taktični uspeh ne zagotavlja ničesar**

Kljub temu da so zelo pomembne pri doseganju varnosti, pa vojaške akcije same po sebi ne morejo zagotoviti uspeha v protiuporniškem delovanju. Uporniki, ki nikoli niso premagali protiuporniških sil v boju, še vedno lahko dosežejo svoje strateške cilje. Taktična delovanja je tako potrebno povezati ne samo s strateškimi in operativnimi vojaškimi cilji, ampak tudi s

pomembnimi političnimi cilji države gostiteljice. Brez teh povezav so lahko izgubljena življenja in viri brez prave koristi. Združene države v Vietnamu tako niso izgubile nobene večje bitke na taktični ravni, a vojno so izgubile.

• Številne pomembne odločitve ne sprejemajo generali

Uspešne protiuporniške operacije zahtevajo sposobnosti in presojo vojakov na vseh ravneh. Dejansko pa mladi vodje – tako imenovani 'strateški desetniki' – pogosto sprejemajo odločitve na taktični ravni, ki imajo strateške posledice. Višji vodje vzpostavijo pravo smer in klimo s celovitim usposabljanjem in jasnimi usmeritvami; potem zaupajo svojim podrejenim, da naredijo pravo stvar. Priprava za vodje na taktični ravni zahteva več kot zgolj obvladovanje vojaške doktrine; prav tako morajo biti usposobljeni in izobraženi, da se prilagodijo lokalni situaciji, razumeti morajo pravne in etične posledice svojih dejanj in izkazovati pobudo ter zdravo presojo v skladu z namero višjih poveljnikov.

9.1 USPEŠNE IN NEUSPEŠNE IZKUŠNJE V PROTIUPORNIŠKEM DELOVANJU

Na podlagi preteklih izkušenj lahko govorimo o uspešnih in neuspešnih izkušnjah v protiuporniškem delovanju.

+ Uspešne izkušnje:

- poudarek na obveščevalni dejavnosti,
- osredotočenost na prebivalstvo, njegove potrebe in varnost,
- vzpostavitev in razširitev varnih območij,
- ločitev upornikov od prebivalstva (nadzor prebivalstva),
- izvajanje učinkovitih, prodornih in neprekinjenih informacijskih operacij,
- zagotovitev amnestije in rehabilitacije za tiste, ki so pripravljeni podpreti novo vlado,
- postavitve policije države gostiteljice na vodilno mesto ob podpori vojske takoj, ko varnostne razmere to dopuščajo,
- razširitev in diverzifikacija policijskih sil države gostiteljice,
- usposabljanje vojaških sil za izvajanje protiuporniških operacij,
- vključitev kakovostnih svetovalcev in specialnih sil v sile države gostiteljice,
- odklonitev zatočišča upornikom,
- spodbujanje trdnega političnega in vojaškega sodelovanja in izmenjave informacij,
- zavarovanje meja države gostiteljice in
- zaščita ključne infrastrukture.

- Neuspešne izkušnje:

- pretiran poudarek na uboju in zajetju sovražnika, namesto na zavarovanju in pritegnitvi prebivalstva,
- izvajanje obsežnih operacij kot norma,
- koncentriranje vojaških sil za zaščito na velikih bazah,
- uporaba specialnih sil, predvsem v naskokih,
- nameniti premalo pozornosti dodelitvi kakovostnih svetovalcev silam države gostiteljice,
- oblikovanje in usposabljanje varnostnih sil države po podobi tuje vojske,
- neupoštevanje mirnodobnih vladnih postopkov, vključno s pravnimi postopki in
- dopuščanje odprtih meja, odprtega zračnega prostora in odprte obale.

10. ZAKLJUČEK

V svojem delu sem obravnaval tematiko stabilizacijskega in protiuporniškega bojnega delovanja. Ti dve dejavnosti postajata vedno bolj prisotni tudi v dejavnosti Slovenke vojske. Slovenski vojaki se srečujejo s stabilizacijskim bojnim delovanjem praktično že od prve mirovne misije na Cipru in v Albaniji. Res je, da je omenjeni priročnik pisan za veliko večjo armado, ki ima v svoji sestavi vrsto služb in zmožnosti, ki jih mi kot mala vojska niti nimamo, a kljub temu, so na nižji taktični ravni postopki in naloge podobni. Namen stabilizacijskega bojnega delovanja je v zagotovitvi varnosti in miru, razvoju lokalnih institucij in delitvi humanitarne pomoči. Bistvo vsega skupaj pa je v razvoju lokalnih varnostnih sil in služb, ki bi bile sposobne prevzeti odgovornost za svoja dejanja na danem področju. Pri raznovrstnih postopkih in aktivnostih v stabilizacijskem delovanju, pa moramo v obzir vzeti tudi, da ostane vojaška sila na terenu nepristranska in da uporabi čim manj nasilja za doseg cilja. Še najbolje je, da vojaška sila doseže svoj namen brez uporabe nasilja, ter tako prispeva k mednarodni varnosti in ugledu Slovenske vojske v svetu.

Protiuporniško bojno delovanje na prvi pogled spominja na stabilizacijsko delovanje, saj je cilj obeh delovanj vzpostavitev miru in varnosti na danem področju. Za razliko od stabilizacijskega delovanja, ki poskuša pomiriti sprte udeleženske oziroma razrešiti konflikt po mirni poti, brez uporabe nasilja, protiuporniško delovanje zahteva tudi uporabo nasilja za doseg cilja. Že samo ime nakazuje, da gre za neke vrste bojne operacije, katerih cilj je poraziti nasprotnika. A največje protislovje je, da v tovrstnem delovanju ne moremo poraziti nasprotnika zgolj s silo in vojaško močjo. Kot ugotavlja major Gant, so mednarodne sile v Afganistanu ubile na tisoče sovražnikov, a jih to ni prineslo nič bližje končnemu cilju v tej državi pod Hindakušem. Dejstvo je, da imajo mednarodne sile v Afganistanu mandate in časovnice umika, javnosti doma pa ne morejo pokazati kakšnega vidnega napredka. Čas je na strani upornikov, vse kar morajo storiti, da zmagajo v konfliktu je to, da ne izgubijo. Oziroma če uporabim pogosto uporabljeni izrek pripadnikov mednarodnih sil v Afganistanu: «Mi imamo ure, a oni nadzorujejo čas» (Gant, 2009, 12-13). Bistvo protiuporniškega delovanja je v vzpostavitvi oziroma podpori domačih varnostnih sil in agencij, ki bi uživale legitimnost med lokalnim prebivalstvom. Brez tega je ves trud zaman, saj ljudstvo v dani državi ne prepozna v tuji sili pomočnika pač pa okupatorja. Že John Stuart Mill je dejal, da zunanji akterji naj ne bi mogli zagotoviti dolgoročne stabilnosti v drugi državi, kajti to lahko storijo le ljudje, ki se poistovetijo s političnim sistemom svoje države in so se zanj pripravljene tudi bojevati (Grizold 2005, 35). Bistveno je torej, da se angažira lokalno prebivalstvo v boju proti upornikom in tako doseže končni cilj.

LITERATURA

- Brinc, D., Zadavec, T., Furlan, B., Hafner, T. Angleško slovenski vojaški terminološki slovar, PDRIU, Ljubljana, 2006.
- Buur, L., Vienola, H., Navjord, B., Ohlsson, L., Terp, A., Nordcaps PSO Manual, volume 2, third edition, 2002.
- Field Manual No. 3-24 Counterinsurgency. Headquarters Department of the Army Washington, DC, 2006.
- Furlan, B. Vojaška doktrina, PDRIU, Ljubljana, 2006.
- Grizold, A. Slovenija v spremenjenem varnostnem okolju. FDV, Ljubljana, 2005.
- Grčar S., Priročnik za patroljiranje, PDRIU, Ljubljana, 2009.
- Larsen C., Wade, N. The Small Unit Tactics Smartbook: Leader's Reference Guide to Conducting Tactical Operations. The lighting Press, Lakeland Florida, 2008.
- McManners, H. Ultimate Special Forces. Dorling Kindersley, London, 2003.
- Škerbinc, M., Božič, D., Petek, A., Zakrajšek, P. Navodilo – Lahki pehotni (motorizirani) bataljon. PDRIU, Ljubljana, 2007.
- Unger, M., Lukman, R., mag. Rode, A., Beslič I. Taktika. Center vojaških šol, Ljubljana, 2004

VIRI

- Gant, J. One Tribe at a Time. Dostopno prek: <http://agora.stevenpressfield.com/2009/10/one-tribe-at-a-time-4-the-full-document-at-last/> (14. oktober 2010).
- Zakon o obrambi (Zobr-UPB-1). Ur.l.RS 103/2004. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2004103&stevilka=4405> (10. november 2011).
- Mednarodni odnosi – članstvo v mednarodnih organizacijah – Zakonodaja. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/kazala_podrocje/kazalo_11_3_0_0.html (19. november 2011).

KAZALO SLIK

Slika 1: Načini delovanja Slovenske vojske.....	4
Slika 2: Načelna ureditev kontrolne točke/cestne blokade.....	16

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani desetnik Nejc Škulj izjavljam, da sem avtor zaključne naloge z naslovom Stabilizacijsko bojno delovanje in protiuporniško bojno delovanje, ki sem jo napisal pod mentorstvom majorja Andreja Preložnika in somentorstvom Borisa Stankoviča.

S svojim podpisom zagotavljam da:

- je zaključna naloga izključno rezultat mojega lastnega dela,
- so vsa dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v zaključni nalogi, navedena oziroma citirana v skladu s SOP – ŠČ za oblikovanje zaključne naloge kandidatov in slušateljev ŠČ,
- se zavedam, da je plagiatorstvo kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah, (Uradni list številka 21/1995, 9/2001), prekršek pa podleže tudi ukrepom disciplinske odgovornosti v skladu s Pravili službe v Slovenski vojski,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo zaključno nalogo in moj status v Slovenski vojski.

S podpisom se odrekam vsem materialnim pravicam v zvezi z zaključno nalogo in dovoljujem uporabo zaključne naloge v študijske namene.

V Ljubljani, dne 21. 11. 2011

Podpis: